

JAARVERSLAG 2009

Woord vooraf

De VAD-activiteiten zijn in grote lijnen bepaald door het convenant dat met de Vlaamse overheid is afgesloten. Daarnaast ontwikkelden we ook het voorbije jaar een aantal projecten die zoveel mogelijk in de globale VAD-werking worden geïntegreerd.

Onze dagelijkse werking is op verschillende manieren gestructureerd: volgens thema (alcohol, psychoactieve medicatie, cannabis, andere illegale drugs, gokken en in de rand internetverslaving), volgens doelgroep (ouders, jongeren, algemene bevolking, gebruikers/cliënten, professionelen, beleid), volgens maatschappelijke sector (onderwijs, werk, jeugdwerk, uitgaanssector, welzijnswerk, gezondheidssector, lokaal beleid). Daarnaast zijn er ook specifieke deelopdrachten zoals De DrugLijn, bibliotheek, websites, leerlingenbevraging, Ginger. In de praktijk worden voortdurend verbindingen gemaakt tussen de verschillende deelaspecten om een coherent en consistent beleid te realiseren dat gebaseerd is zowel op wetenschappelijke kennis als op praktijkervaringen.

Het grootste deel van de VAD-werking bestaat uit een permanent aanbod: informatieverstrekking (De DrugLijn, bibliotheek, websites, publicaties), adviesverstrekking, ondersteuning, leerlingenbevraging, Ginger, vormingsaanbod. In dit aanbod zijn 'actualiseren' en 'optima-

liseren' de sleutelbegrippen: de alcohol- en andere drugproblematiek evolueert immers voortdurend. Op basis van de literatuur en van praktijkervaringen worden nieuwe kennis, inzichten en trends continu opgevolgd en verwerkt tot een permanent geactualiseerd aanbod.

2009 onderscheidde zich van de voorgaande jaren door een grote stijging van het aantal advies- en consultvragen. Ook al vormt www.vad.be een eerste buffer voor informatieve vragen van intermediairs en professionelen uit de alcohol- en drugsector, toch lijkt het informatieaanbod steeds meer vragen op te wekken. Daarnaast merkten we in 2009 een sterke stijging van het aantal deelnemers aan vormingen. De sector arbeid kende een betekenisvolle groei als gevolg van de vele vormingsinitiatieven n.a.v. de cao 100, maar ook het vormingsaanbod naar de hulpverleners kende een grote stijging in het aantal deelnemers. Gokken en internetverslaving waren nieuwe vormingsthema's in 2009.

Binnen de nieuwe klemtonen werd in 2009 de doelgroep jongeren aangesproken via het jeugdwerk (draaiboek drugbeleid in jeugdhuizen) en de cocaïnecampagne binnen partywise. Voor basisschoolleerlingen werd, op basis van 'acoolworld', gewerkt aan de ontwikkeling van materiaal over alcohol, dat in 2010 zal worden gefinaliseerd. Met een infoboekje voor KOAP +14 jaar (Kinderen van ouders met een alcoholprobleem) werd een specifieke risicogroep binnen de doelgroep

jongeren beoogd en met de ontwikkeling van de SEM-J, een screeningsinstrument voor gebruik van illegale drugs bij jongeren, werd een antwoord gegeven aan noden van CLB en Bijzondere Jeugdzorg om risicjongeren vroegtijdig op te sporen en te begeleiden/door te verwijzen.

Ook met het zelfhulpboekje gokken richtten we ons naar specifieke risicogroepen.

Ter ondersteuning van het A&D-werkveld tenslotte werd een regionaal implementatieplan ontwikkeld en een instrument voor planmatig werken (I-Plan 1.0).

Al deze methodieken kaderen in een beleidsmatige aanpak vanuit de specifieke invalshoek van alcohol en andere drugs, met aandacht voor zowel universele, selectieve als geïndiceerde preventie.

De werking van het voorbije jaar is het resultaat van de inzet van een enthousiast equipe van VAD-medewerkers die samen met VAD-leden, preventiewerkers en intermediairs de krachten bundelen en een kwalitatief sterk Vlaams beleid met betrekking tot de alcohol- en drugproblematiek realiseren. Een woord van dank is hier zeker op zijn plaats, ook voor de trouwe vrijwilligers in het documentatiecentrum en bij De DrugLijn, die een belangrijke schakel vormen in de werking van VAD. Tenslotte ook dank aan de Vlaamse overheid, meer bepaald de Vlaamse minister van welzijn, volksgezondheid en gezin, voor het vertrouwen, de erkenning en de financiële middelen om onze werking mogelijk te maken.

dr. Frieda Matthys
Voorzitter VAD

Marijs Geirnaert
Directeur VAD

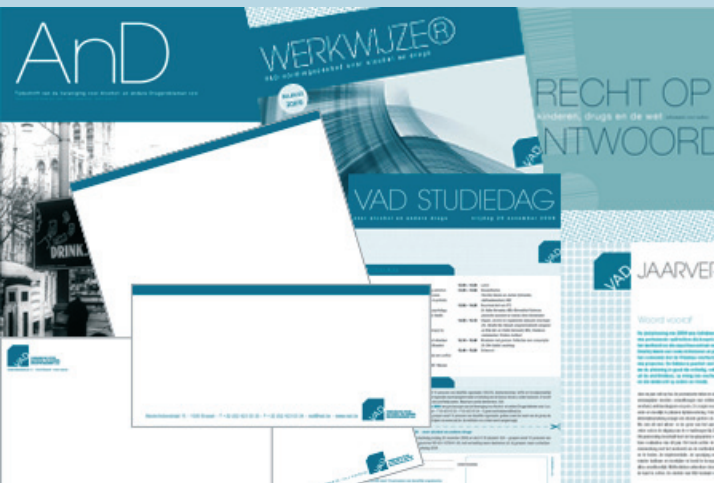
INHOUD

Woord vooraf.....	1	Hoeveel is te veel?.....	13
Inhoud.....	3	Na online zelftests ook zelfhulp voor volwassen cannabisgebruikers.....	13
VAD, een korte voorstelling.....	6	Preventie.....	15
De huisstijl valt in de smaak.....	6	Juridische handvatten voor het onderwijs geactualiseerd.....	15
Bezoekers VAD-sites nemen hun tijd.....	6	Partywise trekt de lijn door in de nieuwe coke-campagne.....	15
VAD-team anno 2009.....	7	Cocainegebruik in de lift.....	15
De DrugLijn.....	8	Informatieverstrekking is een groeiende noodzaak.....	16
De DrugLijn: na vijf jaar stijging zet het aantal vragen een flinke stap terug.....	8	Partywise.be uitgebreid.....	16
Informeren, adviseren, wegwijs maken.....	8	Evaluatierapport 'Maat in de Shit'.....	17
Voeling met jongeren bewaren.....	9	Werkt 'Maat in de Shit'?.....	17
Promotie: Drugs info nodig? Drugs advies nodig?.....	10	Resultaten.....	17
Folder 'Meest gestelde vragen': Grenzen stellen.		Cao 100: impuls voor een A&D-beleid in de private sector (én in de publieke sector).....	18
Over opvoeden, alcohol en andere drugs.....	10	Consult, advies en vorming voor organisaties.....	18
Vrijwilligers werven en opleiden.....	11	Vragenlijst Q-ADO 1.0 online.....	18
Televisie- en radiospot helpt vrijwilligers werven.....	11	Implementatieproject Q-ADO 1.0.....	19
DrugLijn-rapport: Ge(s)laagd contact.....	12	Een blik op het drugbeleid van Vlaamse scholen.....	19
Problematisch middelengebruik en intrafamiliaal geweld.....	12	Vooral regelgeving staat duidelijk op papier.....	19
Drie contacten op honderd.....	12	Beperkte communicatie.....	20
Een signaal.....	12	Meermaals deelnemen om bestaand beleid te herbekijken.....	20
		Richtlijnen voor aanvaardbaar alcoholgebruik & definitie bingedrinken.....	20

ECAT: to Empower the Community in response to Alcohol Threats	21	Kwaliteitsbevordering	29
Vlaamse steden en gemeenten pakken preventief alcoholproblemen aan	21	Focus op evidence-based richtlijnen & uitkomstenmanagement	29
Nood aan concrete info en kant-en-klaar materiaal			29
Draaiboek alcohol- en drugbeleid in het jeugdhuis	22	Een thema in de kijker: Gokken	30
Boven de toonbank. Dossier smartdrugs	23	Vroeginterventie voor het voetlicht	32
Dossier alcohol	23	Evaluatie van 'Het Huis'	32
Jongeren, alcohol en drugs. Inventaris preventiemateriaal	24	Screeningsinstrument voor middelengebruik bij jongeren - SEM-J	32
Ouders en hun kinderen	25	iDA, een campagne en een interactieve website	33
Tieners, alcohol en drugs. Informatie voor ouders van 10- tot 12-jarigen	25	iDA-web. Interactief platform	33
Als je ouder drinkt info- en doeboekje	25	Alcohol. Maak jezelf niets wijs	34
Op zoek naar een kick. Draaiboek voor een ouderavond over alcohol- en ander druggebruik bij jongeren	25	Over de grenzen heen	35
Hulpverlening	26	HEROES, HEalth & ROad Safety	35
Forum verslavingsgeneeskunde	26	Healthy Nightlife Toolbox (HNT)	35
Spoeddiensten gehoord	26	EWDD. Informatieschijf	36
Alternatief Gerechtelijke Maatregelen in cijfers	27	EWS. Snel up-to-date	36
Richtlijnen 'Alcohol en zwangerschap'	27	Europese netwerken	36
Project ADHD & Verslaving	28		

Meten & weten.....	37	De wet van Meden en Perzen.....	43
2009 als transitiejaar voor Ginger.....	37	Brussel centraal.....	43
Ginger kort gesitueerd.....	37	Geen alcoholverkoop aan jongeren onder de 16 jaar!.....	44
Gingerregistratie 2008.....	37		
Online-versie www.vadginger.be.....	37	Tot slot, nog enkele cijfers.....	45
I-Plan 1.0.....	38	Verspreid.....	45
Onderzoekers, praktijkwerkers en beleidsmedewerkers		Gesurft.....	45
werken samen.....	38	Beantwoord en de wereld in gestuurd.....	45
Middelengebruik in cijfers.....	39	Vergaderd.....	45
		Gesproken.....	45
VAD-bibliotheek.....	40	Gevormd.....	45
Vormingen.....	41	Colofon.....	46
Een greep uit het vormingsaanbod voor hulpverleners.....	41		
Deel twee van de seminariereeks detoxificatie:			
benzodiazepines, cannabis en cocaïne.....	41		
Masterclass: autisme en problematisch middelengebruik.....	41		
Basisvorming preventie. Een gevestigde waarde van			
dichtbij bekeken.....	41		
Congressen en studiedagen.....	42		
VAD-efonamiddag.....	42		
VAD-studiedag.....	42		

VAD, een korte voorstelling

VAD overkoepelt het merendeel van de Vlaamse organisaties die werken rond alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie en gokken. Vanuit een gezondheids- en welzijnsperspectief wil ze de Vlaamse bevolking in het algemeen en intermediairs in het bijzonder deskundiger maken in het omgaan met alcohol en andere drugs. Onze kernfuncties zijn de alcohol- en drugthematiek bespreekbaar maken, (inter)sectorale netwerken uitbouwen en een kwaliteitsvolle aanpak van de alcohol- en drugthematiek ondersteunen. VAD is er voor iedereen: algemene bevolking, intermediairs in de maatschappelijke sectoren, overheid, pers, VAD-leden en andere organisaties die professioneel met preventie en hulpverlening bezig zijn.

De pijlers van de VAD-werking zijn: informatieverstrekking (met onder andere De DrugLijn), studie en onderzoek, preventie, hulpverlening, vorming en beleidsvoorbereiding.

Dankzij de representativiteit van haar leden is VAD in Vlaanderen het knooppunt van de expertise op het terrein en het aanspreekpunt voor alles wat te maken heeft met alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie en gokken. VAD telde het afgelopen jaar 75 leden met een specifieke werking in of interesse voor de alcohol- en drugthematiek.

De huisstijl valt in de smaak

Ook dit jaar voerden we de nieuwe VAD-huisstijl verder door. Onze huisstijl wordt stilaan een herkenningsteken van VAD. Zowel de VAD-Preventie Nieuwsbrief als de Nieuwsbrief Hulpverlening staken we in het nieuwe VAD-kleedje.

De VAD-Preventie Nieuwsbrief werd een volwaardige elektronische nieuwsbrief: van een uitgebreide pdf met bijlagen naar een aantrekkelijk geheel van korte actuele nieuwsitems met linken, downloads, vormingen en materiaal. De CGG-preventiewerkers gaven in de jaarlijkse tevredenheidsmeting aan dat ze deze vernieuwing op prijs stelden!

In 2009 kreeg ook de nieuwe VAD-website vorm. De site, die in februari 2010 online gaat, zal vanaf de eerste blik een VAD-gevoel geven. Elke pagina straalt onze huisstijl uit.

We vergrootten de gebruiksvriendelijkheid door op de homepage rechtstreeks te linken naar zowel de negen verschillende sectoren als naar drie specifieke doelgroepen. Op die doelgroep- of sectorspecifieke pagina's kunnen intermediairs relevante publicaties, interessante vormingen of informatie over het opzetten van een beleid makkelijk terugvinden. Alle VAD-publicaties zullen in een online catalogus met winkelmandje beschikbaar zijn, daardoor zullen bezoekers makkelijker bestellingen kunnen doen.

Bezoekers VAD-sites nemen hun tijd

VAD houdt zijn websites continu up-to-date, op de site van De DrugLijn vullen we bijvoorbeeld het hele jaar door een reeks 'meest gestelde vragen' aan. In 2009 vernieuwden we 'drugs in beweging', werd een portaal gemaakt voor 'bekijk het eens nuchter' en werd partywise.be uitgebreid met een deelwebsite over cocaïne in het kader van de cocaïne campagne (zie verder). Daarnaast werden heel wat publicaties en instrumenten beschikbaar gemaakt via www.vad.be.

De surfers bleven gemiddeld iets langer op alle sites, namelijk 2 minuten en een half en klikten bij de bezoeken meer pagina's aan dan vorig jaar.

De surfers komen het vaakst terecht op de pagina's van de bibliotheek en van het vormingsaanbod. Naast boeken en info over vormingen zijn ze ook op zoek naar andere informatie. De pagina met info over drugs en de vaak gestelde vragen aan De DrugLijn staan op de derde plaats. Ook de pagina met vacatures en die met feiten en cijfers over alcohol en drugs vinden we bij de meest aangeklikte pagina's. De populairste downloads waren de doorverwijsgids, de brochure 'Recht op antwoord' en de inventaris voor het jeugdwerk.

Er waren bijna anderhalf miljoen paginabezoeken in 2009 op alle onderdelen van de VAD-site. In totaal vonden 66.020 unieke bezoekers hun weg naar de VAD-sites.

VAD-team anno 2009

Marijs Geirnaert (directeur),
Mieke Autrique, Inge Baeten, Ilse Bernaert, Joke Claessens, Valerie Cluydts, Mia De Bock, Joachim Deboosere, Else De Donder, Tom Defillet, Annie De Jaeger, Anne De Jaeghere, Patrick Delaere, Ilse De Maeseneire, Nina De Paepe, Katrien Dewaelheyns, Tom Evenepoel, Gilles Geeraerts, Hadewijch Heyvaert, Hilde Kinable, Marie-Claire Lambrechts, Fred Laudens, Paul Lauwers, Nele Maes, Kitty Messiaen, David Möbius, Ellen Nies, Daniely Oliveira da Silva, Kathleen Raskin, Nadine Roose, Johan Rosiers, Jochen Schrooten, Liesbeth Van Cauwenberghe, Els Vandenberghe, Stefan Vandermeulen, Peter Van der Voort, Tina Van Havere, Greet Van Holsbeeck, Saskia Van Lint, Veerle Van Troos, Ida Veldeman, Liesbeth Vermeylen, Geert Verstuyf, Marc Wauters (stafmedewerkers),

Yolande De Meeter, Eric Galin, Christian Van Lint, en het team van DrugLijnbeantwoorders (vrijwilligers).

DE DRUGLIJN
078-15-10-20

De DrugLijn is de publieksservice van VAD.

De DrugLijn is er om te informeren, eerste opvang te bieden en waar nodig door te verwijzen voor alle informatie- en hulpvragen over drank, drugs, pillen en gokken.

Via telefoon: 078 15 10 20

We zitten klaar voor een anoniem, objectief en vertrouwelijk gesprek. We luisteren naar je verhaal, zonder te oordelen of te veroordelen. We geven concrete informatie, een eerste advies en/of adressen voor hulp en preventie mee.

Ma-vr 10 u. tot 20 u. (niet op feestdagen) | Vanaf een vast toestel bel je aan voordeeltarief.

Mail via www.druglijn.be

Langs deze weg kan je anoniem je vraag mailen. Op die site vind je overigens meer dan tweehonderd pagina's informatie over drank, drugs, pillen en gokken, én over De DrugLijn zelf.

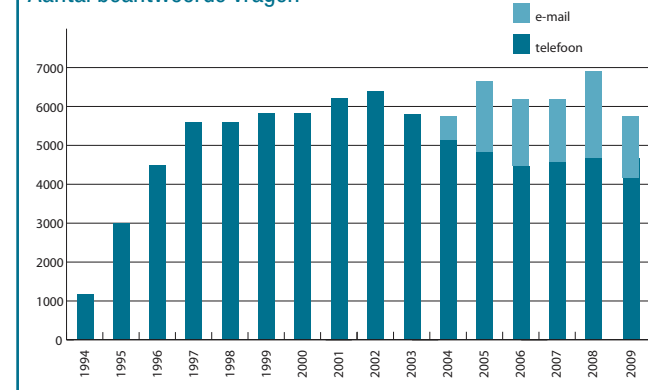
Binnen de 5 werkdagen ontvang je een antwoord op maat.

De DrugLijn: na vijf jaar stijging zet het aantal vragen een flinke stap terug

De DrugLijn beantwoordt al meer dan vijftien jaar vragen over drank, drugs en pillen. Door de jaren heen kende het aantal vragen aan de lijn twee pieken. De eerste situeerde zich in 2001 en 2002, toen de verwarring over de gewijzigde drugwetgeving voor een recordaantal vragen zorgde. Nadien werd het een stuk rustiger, maar vanaf de lancering van de e-mailservice eind 2004 ging het aantal vragen weer in stijgende lijn. In 2008 bereikte het een tweede piek. De grote publiekscampagne van iDA zorgde toen voor het drukste jaar ooit. Vorig jaar viel het te verwachten dat die recordcijfers niet meer konden geëvenaard worden. Toch was de daling in 2009 groter dan verwacht: De DrugLijn beantwoorde 5.739 vragen, een daling van 17%.

Met het aantal vragen dat in 2009 beantwoord werd, situeert De DrugLijn zich opnieuw op het niveau van 2004, het jaar waarin met de e-mailservice gestart werd. Sindsdien is er heel wat veranderd en worden zo'n drie vragen op tien via e-mail gesteld. Een deel van dat succes is te verklaren doordat De DrugLijn niet alleen aan de telefoon maar ook in haar e-mailbeantwoording zweert bij een persoonlijk contact en een antwoord op maat. Uiteraard is een e-mail van een persoonlijk antwoord voorzien een pak tijdsintensiever dan een gesprek voeren aan de telefoon, en dat laat zich merken in de totale beantwoordduur. Daardoor lag de totale tijd die besteed werd aan de beantwoorden van telefoon en e-mails in 2009 bijna 60% hoger dan in 2004.

Aantal beantwoorde vragen

Informeren, adviseren, wegwijs maken

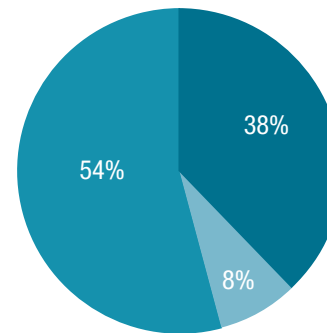
Sinds haar ontstaan is en blijft de opdracht van De DrugLijn vooral preventief. De meerwaarde van de lijn ligt in de laagdrempeligheid en het feit dat ze vlot en objectief kan informeren over drank, drugs, pillen en gokken. De inbedding van De DrugLijn in de ruimere VAD-werking is daarbij een grote troef. Omgekeerd wordt De DrugLijn door VAD consequent naar voren geschoven als het contactpunt voor de brede bevolking.

Maar ook al ligt de nadruk op informeren, de directheid en de persoonlijke toon in de contacten met bellers en mailers maken dat het vaak niet bij pure informatie blijft. Zo is met de jaren het aantal contacten waarin zowel informatie als een eerste advies verstrekt wordt geleidelijk aan toegenomen. In 2009 gold dat in 38% van de contacten, in 2008 bedroeg dat nog 31%. Zuivere hulpvragen blijven daarentegen een kleine minderheid van de vragen uitmaken.

De DrugLijn bewaakt op dat vlak ook duidelijke grenzen en ziet voor zichzelf vooral een doorverwijzende en faciërende rol. Zelf hulpverlening bieden behoort niet tot de opdracht van de lijn.

2009

info	54%
advies/hulp	8%
info en advies/hulp	38%

Toen een paar jaar terug het aantal bellers begon te dalen, groeide de vraag of die daling erop kon wijzen dat de telefoonlijn achterhaald raakte of zelfs weggedrukt zou worden door online contact via website en e-mail? Inmiddels is duidelijk dat de telefoonlijn relevant blijft. Een mooie indicatie daarvan is dat de daling in het aantal contacten aan de telefoon in 2009 minder groot was dan de daling van het aantal e-mails.

Die opmerkelijke vaststelling toont niet alleen aan dat het aantal e-mails sterk afhangt van de promotie voor en het aantal bezoekers aan De DrugLijnsite; het bevestigt dat er nog steeds een belangrijk publiek is dat de voorkeur geeft aan telefonisch contact.

Voeling met jongeren bewaren

Of is het feit dat het aantal e-mails in 2009 voor het eerst daalde een indicatie dat er meer aan de hand is? Via e-mail bereikt De DrugLijn steevast een jonger publiek dan via de telefoonlijn. Dat is goed nieuws, want bekeken vanuit de preventieve opdracht van De DrugLijn, is het belangrijk om de voeling met jongeren te behouden. Gezien de kwetsbaarheid van jongeren voor de impact van alcohol en ander drugs is het bijna een morele verplichting voor De DrugLijn om die doelgroep te blijven bereiken.

Toch stelt zich de vraag of dat nog even goed lukt als een paar jaar terug. Een vergelijking van de cijfers over de leeftijd van bellers en mailers laat daar weinig twijfel over bestaan. Toen De DrugLijn startte was bijna een beller op vier jonger dan twintig jaar. Na 2000 daalde het aantal jongeren dat belde gestaag, maar nadat in 2004 de e-mailservice van start ging, slaagde De DrugLijn erin terug aansluiting te vinden: in 2006 was zelfs 35% van de mailers jonger dan twintig.

Sindsdien echter neemt het percentage mailende jongeren jaar na jaar af. In 2009 was nog 25% van de mailers jonger dan twintig. Frappant is dat vooral jongeren onder vijftien afhaken (in 2009 nog 3% van de mailers) en laat dat vanuit preventief oogpunt nu net een cruciale doelgroep zijn.

Als men ook nog eens rekening houdt met het feit dat nog amper 6% van de bellers jonger is dan twintig, dan wordt de noodzaak aan nieuwe kanalen om jongeren te bereiken nog duidelijker.

Net omwille van die reden is De DrugLijn is al een paar jaar vragende partij om een online infochat te kunnen starten. Experts in

jongerencommunicatie beweren dat jongeren een e-mail vandaag de dag alweer als te formeel beschouwen en een veel grotere voorkeur hebben voor chatcontact. De ervaringen van andere hulp- en infolijnen bevestigen het potentieel van het medium.

In 2009 werd een aanvraag ingediend voor betoelaging van een pilotoproject met een chatservice. Ook al blijken daar tot nader order de middelen voor te ontbreken, toch hopen VAD en De DrugLijn dat hier snel prioriteit kan van gemaakt worden.

Meer cijfers en percentages, over wie de lijn contacteert en met welk soort vragen, zijn raadpleegbaar in het jaarverslag van De DrugLijn. U kunt het jaarverslag downloaden op www.druglijn.be.

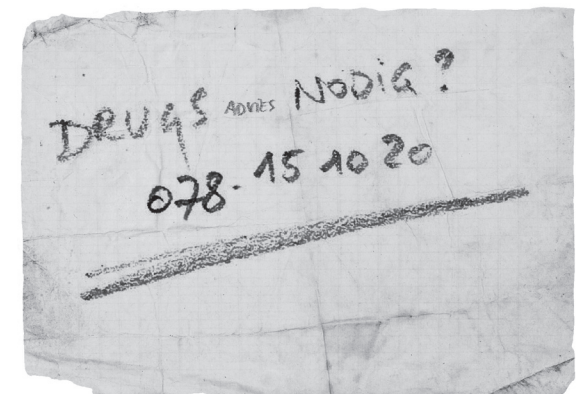
Promotie: Drugs info nodig? Drugs advies nodig?

Continue bekendmaking van De DrugLijn, haar website en telefoonnummer is erg belangrijk. Want ook al lijkt De DrugLijn na vijftien jaar een gevestigde waarde, er mag niet zomaar van uitgegaan worden dat iedereen de lijn ook echt kent. De impact die promotie kan hebben op het aantal mensen dat de weg vindt naar de lijn is al meermaals gebleken. Daarom wordt om de paar jaar geïnvesteerd in nieuw promotiemateriaal.

In 2009 werd een postkaart voor een ruim publiek aangemaakt en een 'pocketflyer' die meer gericht is op een jonger publiek. Beide onder het motto 'Drugs (info/advies) nodig?'.

In oktober ging een grote mailing de deur uit, waarbij tal van intermediairs tijdelijk de kans werd geboden om 50 exemplaren te bekomen. De respons was massaal en binnen de kortste keren gingen van zowel de pocketflyer als de postkaart meer dan tienduizend exemplaren

de deur uit. Zo werd opnieuw aan een pak jongeren én volwassenen duidelijk gemaakt dat ze met hun vragen en zorgen over drank, drugs, pillen en gokken anoniem terecht kunnen bij De DrugLijn.

Folder 'Meest gestelde vragen': Grenzen stellen. Over opvoeden, alcohol en andere drugs

Elk jaar maakt De DrugLijn ook een nieuwe inhoudelijke folder aan. De inspiratie daarvoor komt uit de praktijk van het beantwoordwerk en de reeks folders die daar met de jaren uit groeide draagt dan ook de toepasselijke naam 'Meest gestelde vragen'.

Het hoeft niet te verbazen dat De DrugLijn veel vragen krijgt van ouders die niet weten of en hoe ze nog grenzen kunnen stellen als hun

kind drugs gebruikt. Om op die talrijke vragen een eerste antwoord te bieden, werd in 2009 een folder klaargestoomd over het waarom en hoe van 'grenzen stellen'.

De folder gaat in op hoe ouders grenzen kunnen stellen. Er zijn geen garanties dat een jongere zich aan afspraken zal houden, maar de kans op succes verhoogt wanneer ze tijdig en zo mogelijk in overleg worden gemaakt, wanneer ze rechtvaardig en concreet genoeg zijn en wanneer ze worden doorgevoerd op een positieve en consequente manier. Een vraag waar veel ouders mee kampen, is waar de grens precies ligt. Vanaf wanneer kan alcohol? Kan je blowen door de vingers zien, zolang het niet "verder" gaat? En hoe kan je weten of je kind zich aan de grenzen houdt? Of wat als dat niet blijkt te lukken? Ook hier biedt de folder enkele handvatten.

'Grenzen stellen' is inmiddels de twaalfde folder in de reeks 'Meest gestelde vragen'. Tijdens het voorjaar 2010 wordt de nieuwe folder op grote schaal verspreid via de huisartsenwachtkamers.

Vrijwilligers werven en opleiden

De DrugLijn werkt al jaar en dag met vaste medewerkers en vrijwilligers. De inzet en betrokkenheid waarmee de vrijwilligers de mensen te woord staan, biedt een belangrijke meerwaarde aan de lijn.

De DrugLijn is helaas niet de enige hulp- of infolijn die het ondervindt: met de jaren wordt het alsnog moeilijker om nieuwe vrijwilligers te werven. Het telefoonwerk vergt dan ook een hele inzet en een langdurig engagement, iets wat helaas niet altijd even goed aansluit bij het profiel van de potentiële vrijwilliger anno 2009.

Televisie- en radiospot helpt vrijwilligers werven

In 2008 werd de jaarlijkse opleiding van vrijwilligers bij gebrek aan kandidaten nog noodgedwongen geannuleerd. In 2009 kwam het er dus op aan nog meer in te zetten op de werving van geïnteresseerden. De VRT hielp daarbij een handje: in de week van 7 tot 11 september was op 'één' een wervend tv-spotje te bekijken en tegelijk was op alle VRT-radionetten eenmaal per dag een spot te horen. Beide spots waren het werk van een gemotiveerd team van de 3de bachelor Reclamevormgeving, departement Kunst van de Provinciale Hogeschool Limburg. Van het voorjaar tot de zomer; tussen stages en het studeren voor tweede zit door, hebben zij de spotjes volledig uitgewerkt, van concept en storyboard tot montage. Het resultaat valt nog steeds te bewonderen op De DrugLijnsite.

Of het met de tv- en radiospot te maken heeft, is moeilijk in te schatten maar het is een feit dat de extra inspanningen voor het werven van vrijwilligers meer respons opleverden dan de jaren voordien. Dat was nodig, want na de annulatie van de vrijwilligersopleiding werd de nood aan nieuwe vrijwilligers acuut.

Het was dan ook een hele opluchting dat in het najaar (en voor het eerst in meer dan twee jaar tijd) een opleiding van nieuwe vrijwilligers van start kon gaan.

De DrugLijn is nog steeds hard op zoek naar nieuwe vrijwilligers. Alle info daaromtrent is terug te vinden op De DrugLijnsite.

DrugLijn-rapport: Ge(s)laagd contact

Problematisch middelengebruik en intrafamiliaal geweld

Geweld en alcohol- of ander drugsmisbruik gaan vaak samen. Maar als het dan specifiek over intrafamiliaal geweld gaat, kan men dan zonder meer stellen dat drank- en drugsmisbruik de oorzaak is van geweld tegenover gezinsleden? Of maakt intrafamiliaal geweld de gezinsleden vooral vatbaarder voor alcohol- en drugproblemen?

In onderzoek en vakliteratuur is veel terug te vinden over middelenmisbruik en geweld, maar of en in welke mate er sprake is van een oorzakelijk verband, is veel minder duidelijk.

Wat er ook van zij, bij De DrugLijn groeide een paar jaar terug de vraag om meer zicht te krijgen op de situaties met intrafamiliaal geweld waarmee de lijn te maken krijgt. Er werd besloten om die nader te gaan monitoren. De resultaten van de monitoring tussen 1 maart 2007 en 31 augustus 2008 werden gebundeld en gekoppeld aan een literatuurstudie over het thema. We publiceerden het rapport in 2009 en kregen behoorlijk wat belangstelling van zowel de welzijnssector als het alcohol- en drugpreventiewerk.

Drie contacten op honderd

In 273 van de 9.888 contacten (telefoongesprekken en e-mails) in de onderzochte periode kwamen een of meerdere vormen van geweld ter sprake. Dat is een onderrapportering, al was het maar omdat enkel het intrafamiliaal geweld geregistreerd werd dat door de bellers of e-mailers zelf werd aangekaart.

Bij het begrip 'intrafamiliaal geweld' denkt men al snel aan geweld

tegen partners of kinderen. Die doelgroepen komen ook terug in De DrugLijncijfers. Toch vestigt het rapport vooral de aandacht op een groep slachtoffers die minder vaak in beeld komt, met name ouders. Alcohol en stimulerende drugs zoals speed en cocaïne worden vaak beschreven als drugs die agressief gedrag uitlokken en komen ook regelmatig terug in de meldingen van intrafamiliaal geweld bij De DrugLijn. Het is echter cannabis die in De DrugLijncijfers de drug blijkt te zijn die het meest vermeld werd bij situaties van intrafamiliaal geweld. Uiteraard speelt daarin mee dat De DrugLijn sowieso veel vragen van ouders en vragen over cannabis krijgt.

Cannabis is een drug die men naar werking niet meteen zou catalogeren als uitlokker van agressie, ook al doet dat zich wel degelijk voor. Vaker is cannabis of het cannabisgebruik een uitlokker van geweld omdat het binnen gezinnen heel wat meningsverschillen, stress en conflicten kan uitlokken, zelfs in die mate dat het leidt tot psychisch of zelfs fysiek geweld.

Een signaal

De DrugLijn wou met het rapport een signaal geven en illustreren dat middelengerelateerd intrafamiliaal geweld een realiteit is. Steeds meer initiatieven proberen het taboe op geweld in het gezin te doorbreken en ook daartoe wil het rapport bijdragen. Voor De DrugLijn zelf is het alleszins geen eindpunt. Tot op vandaag gaat de lijn verder met het monitoren van signalen van intrafamiliaal geweld.

Het rapport is gratis beschikbaar op www.druglijn.be. Of neem contact op met de lijn voor een gratis printversie.

Hoeveel is te veel?

Cannabis, alcohol,
speed, cocaïne,
xtc, slaap- en
kalmeringsmiddelen,
gokken, internet

www.hoeveelisteveel.be

Na online zelftests ook zelfhulp voor volwassen cannabisgebruikers

De laagdrempeligheid maakt dat De DrugLijn regelmatig vragen krijgt van cannabisgebruikers die zichzelf niet meteen als verslaafd willen bestempelen, maar wel aanvoelen dat ze de controle over hun gebruik dreigen te verliezen. Ze willen wel degelijk iets aan hun druggebruik veranderen, maar stellen vast dat ze daar alleen niet in slagen. De stap naar professionele hulp is vaak te groot omdat ze zichzelf niet als verslaafde zien. Wel hebben zij nood aan een ruggesteun, aan concrete tips en informatie. Net daarvoor blijkt het internet een erg geschikt medium te zijn.

Volwassen gebruikers die aan hun cannabisconsumptie willen werken, kunnen sinds voorjaar 2009 daarvoor terecht op www.hoeveelisteveel.be. De site biedt naast de in 2008 gelanceerde online *zelftestvragenlijsten* sindsdien ook een *online-zelfhulpprogramma* aan dat uniek is in België. Het programma, dat gratis en volledig anoniem werkt, ondersteunt volwassen gebruikers om hun cannabisconsumptie in 4 tot 6 weken te verminderen of volledig te stoppen.

Gebruikers van de online-zelfhulp bepalen zelf of ze willen stoppen of hun gebruik willen verminderen. Het programma biedt ondersteunende oefeningen en informatie waarmee men geleidelijk aan meer zicht krijgt op het eigen gebruik en de manieren die persoonlijk kunnen helpen om dat gebruik stop te zetten of onder controle te krijgen. Lukt het toch niet op die manier of is er nood om de in het programma opgedane ervaringen te bespreken, dan kunnen

ze anoniem De DrugLijn mailen of bellen. Via die weg kunnen ze ook steeds een doorverwijsadres krijgen wanneer zelfhulp onvoldoende blijkt en professionele hulp zich opdringt. Op die manier is de online-zelfhulp ook een drempelverlagende opstap naar professionele hulpverlening.

Naast deze zelftesten en het zelfhulpprogramma voor cannabisgebruikers kunnen gebruikers sinds 2009 ook nagaan hoeveel ze echt weten over alcohol en verschillende drugs aan de hand van een reeks *kennistesten*.

De eerste resultaten tonen aan dat er zeker een doelgroep bestaat voor het online vroeghulpaanbod van 'Hoeveel is te veel'. Gemiddeld melden zich maandelijks 66 nieuwe cannabisgebruikers aan in het zelfhulpprogramma. Van de lancering in maart tot het eind van 2009 werd in totaal 1.249 keer ingelogd in het zelfhulpprogramma.

De gegevens over wie gebruikt maakt van het programma, sluiten perfect aan bij de vooropgestelde doelgroep. De personen die van de zelfhulpmodule gebruik maken zijn overwegend mannelijk (78% mannen, 21% vrouwen, 1% onbekend) en hebben een gemiddelde leeftijd van net geen 27 jaar. Bij de start van het programma gebruikt men gemiddeld 5,4 gram cannabis per week, waarbij 59% van de deelnemers compleet wil stoppen en de overige 41% wil afbouwen tot gemiddeld 3,5 gram per week.

Hoeveel is te veel?

Ook het aanbod van kennistests en zelftests waarmee men kan inschatten hoe riskant zijn gebruik is, spreekt aan. Het totale aanbod van www.hoeveelisteveel.be werd in 2009 gemiddeld 100 keer per dag bezocht. De grootste interesse is er voor de kennistesten en de zelftesten over alcohol en cannabis. We zetten de tien meest afgelegde tests op een rij:

1. zelftest alcohol (13.929),
2. zelftest cannabis (11.138),
3. makkelijke kennistest cannabis (7.549),
4. moeilijke kennistest cannabis (6.465),
5. zelftest internet (4.628),
6. zelftest cocaïne (3.497),
7. kennistest alcohol (2.631),
8. zelftest speed (1.509),
9. zelftest gokken (1.442),
10. zelftest XTC (1.154).

'Hoeveel is te veel' wordt gefinancierd via het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen.

Preventie

VAD bouwt samen met preventiewerkers in Vlaanderen een drugpreventiewerking uit. Preventiewerkers werken op hun beurt samen met sleutelfiguren uit verschillende maatschappelijke sectoren (bijvoorbeeld jeugdwerkers, leerkrachten, bedrijfsmedewerkers, huisartsen, CAW- en OCMW-medewerkers, voetbaltrainers, cafébazen, opvoeders). Deze laatsten staan het dichtst bij de uiteindelijke doelgroep, namelijk de jeugdhuisbezoekers, leerlingen, werknemers enzovoort. De sleutelfiguren kunnen dan ook goed inspelen op reële situaties en gebeurtenissen. Zij kunnen preventie integreren in de dagelijkse werking. Dat maakt preventie effectief en efficiënt.

VAD zorgt voor ondersteunend materiaal, vorming, consult en afstemming. Binnen deze context is de beleidsmatige aanpak van een alcohol- en drugbeleid in verschillende settings (bijvoorbeeld jeugdhuis, school, bedrijf, voorziening bijzondere jeugdzorg, club, sportcentrum, event) een belangrijk meerjarenproces.

Juridische handvatten voor het onderwijs geactualiseerd

In 1999 realiseerde VAD in samenwerking met de provincie Oost-Vlaanderen de eerste juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school. In 2006 vroegen veranderingen in het maatschappelijk gebeuren, o.a. op het vlak van drugscontroles op school, om een actualisering van deze wegwijzer voor het onderwijs.

Tien jaar na de eerste uitgave zijn we aanbeland bij een tweede update, onder meer door veranderingen in de wetgeving:

- het decreet betreffende het stelsel van leren en werken;
- het besluit van de Vlaamse Regering betreffende het multidisciplinaire dossier in de CLB;
- de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 100 van 1/4/09.

De tweede versie van deze handvatten omvat specifieke aanvullingen over orde- en tuchtmaatregelen in het deeltijds onderwijs, de grenzen van begeleidingscontracten en communicatie met de werkgever van de leerling.

Uiteraard omhelst het omgaan met alcohol en andere drugs op school meer dan een louter juridische benadering. Binnen het ruimer kader van een drugbeleid (DOS) kan de school, vanuit haar pedagogische visie, zich positioneren ten opzichte van deze juridische context.

Partywise trekt de lijn door in de nieuwe coke-campagne

Op de dag voor 'I love techno' pakte Partywise uit met een nieuwe campagne. Voor het tweede jaar op rij lag de nadruk daarbij op cocaïne. Dankzij de hulp van de regionale en lokale preventiewerkers werden 1.000 affiches en 100.000 bierkaartjes in tientallen Vlaamse café's en andere uitgaansgelegenheden verdeeld.

Cocaïnegebruik in de lift

Cocaïne wordt door mensen uit alle lagen van de bevolking en om zeer uiteenlopende redenen gebruikt, maar meer en meer wordt cocaïne gezien als een echte partydrug. Sinds 2003 tekent het Partywise uitgaansonderzoek een stijgende trend van cocaïnegebruik in het Vlaamse uitgaansleven op. Eén op vier uitgaanders heeft al ooit coke gesnoven en één op zes (17%) deed dit in het afgelopen jaar. Het aantal vragen over cocaïne aan De DrugLijn blijft onverminderd hoog. Na cannabis is het de meest vermelde illegale drug, wat bewijst dat cocaïne een veelbesproken drug in Vlaanderen is.

Cijfers van de VVBV (Vlaamse Vereniging Behandelingscentra

ook coke?

Pac jij

www.partywise.be

Iedereen aan de coke? Onzin! 75% van de volwassen uitgaanders heeft nog nooit cocaïne gebruikt. Hoewel cokegebruik is toegenomen, heeft de meerderheid van de feestvierders geen interesse in deze drug. En terecht, want coke is niet zo onschuldig als het lijkt. Als je geen risico wil lopen, gebruik je het beter niet.

Verslavingszorg - 2007) tonen aan dat minstens 16% van de nieuwe hulpvragen van de cliënten bij ambulante drughulpcentra gerelateerd is aan cocaïnegebruik.

Informatieverstrekking is een groeiende noodzaak

Binnen de Partywisecampagne, die uitgaanders op de risico's van uitgaan wijst, startte de eerste cocaïne campagne in de zomer van 2008. Toen werden op meer dan duizend toiletten in clubs en op festivals cokestickers geplakt. Met deze gerichte actie wilde Partywise de aandacht van zowel uitgaanders als partyorganisatoren op de risico's van cocaïne vestigen.

In de nieuwe campagne werd de sensibilisering verder gezet. We ontraadden feestvierders om cocaïne te gebruiken en we maakten het gebruik van cocaïne bespreekbaar aan de hand van objectieve informatie over cocaïne en over de gezondheidsrisico's die gepaard gaan met het gebruik ervan. Voor mensen die al coke gebruiken voorzagen we extra achtergrondinformatie zodat ze hun gebruik met kennis van zaken kunnen afwegen. Via de peer supportgroepen Breakline en Vitalsounds, spuitenuit Vlaanderen en het straathoekwerk Vlaanderen vond deze specifieke schadebeperkende informatie zijn weg naar de cocaïnegebruikers.

Gezondheidsrisico's die aan bod kwamen:

- Cocaïne is een krachtig stimulerend middel. De energie komt niet uit het poeder, maar uit de reserves van je lichaam wat tot een sterke uitputting kan leiden.

- Cocaïne lijkt onschuldig, maar regelmatig gebruik kan snel een krachtige drang opwekken om opnieuw of meer te gebruiken. Op langere termijn kan een sterke psychische afhankelijkheid ontstaan.
- Cocaïne wordt verondersteld zuiver en natuurlijk spul te zijn. In België bevat coke gemiddeld 53% pure cocaïne. Gebruikers weten nooit wat ze snuiven.
- De combinatie van alcohol met cocaïne komt vaak voor. Deze combinatie is niet alleen ongezond (voor het hart en de lever), maar lokt ook gevaarlijke situaties uit, zoals vechtpartijen en ongevallen.
- Met coke op durven mensen meer en voelen ze zich zelfzekerder. Sociaal zijn gaat veel makkelijker, ... Maar na een tijdje lukt sociaal contact niet meer zonder cocaïne.

Partywise.be uitgebreid

Een onderdeel van de campagne was de nieuwe deelwebsite over cocaïne. Eye catcher is de rubriek 'Hoe is jouw vriend op coke?' Via zeven uit het 'uitgaansleven' gegrepen verhalen kreeg de bezoeker een idee over wat coke met zijn/haar vriend(in) kan doen. Gebruikers kunnen doorklikken naar www.hoeveelisteveel.be voor een zelftest over cocaïnegebruik of naar een online zelfhulpmodule. Anonieme info en advies kan men inwinnen via De DrugLijn.

MAAT IN DE SHIT

Evaluatierapport 'Maat in de Shit'

'Maat in de shit' (concept van CGG Eclips/CAT Infopunt) is een lespakket om met leerlingen tweede graad secundair onderwijs te werken rond cannabis. De rode draad doorheen het pakket is: 'Wat kan je doen als een goede vriend van je in de problemen dreigt te komen door druggebruik?'. De invalshoek 'vriendschap en relaties' slaat een brug tussen werken rond de cannabisthematiek enerzijds en een bredere aanpak, gericht op sociale normen en attitudes anderzijds.

Werkt 'Maat in de Shit'?

Doelstelling van de evaluatiestudie was een indicatie krijgen van de mate waarin het materiaal van Maat in de Shit aansluit bij de leefwereld van jongeren, de mate waarin ze het materiaal en de werkvormen waarderen en de mate waarin de doelstellingen van het lessenpakket bereikt worden. We wilden vooral zicht krijgen op de achterliggende redeneringen en gedachten waarop de jongeren hun attitude, normatieve overtuigingen en gedragsintentie over cannabisgebruik en vrienden helpen baseren.

Om op deze onderzoeksvragen een antwoord te bieden, maakten we gebruik van focusgroepen. Een focusgroep is een kwalitatieve onderzoeksmethode. Een gespreksleider begeleidt het interview. Aan de hand van een gestructureerde discussie in een interactieve homogene groep wordt getracht om de voorkeuren en waarden over een bepaald onderwerp te leren kennen.

Resultaten

Maat in de Shit spreekt de jongeren duidelijk aan omwille van de

interactieve werkvorm en omdat zowel vorm als inhoud aansluit bij hun leefwereld. We zien ook hoe dit bij hen de opname van kennis beïnvloedt, de mate van reflectie over eigen gebruik en de vertaling naar hun directe omgeving vergroot en zo ook hun attitude en normatieve overtuigingen mee bepaalt.

Een ander belangrijk gegeven is de risico-inschatting die jongeren maken op basis van de kennis die ze vergaren. Jongeren refereren vooral naar het risico op verlies aan zelfcontrole. Enerzijds zien we dat jongeren er van uitgaan dat juiste uitkomstverwachtingen en risicoperceptie de kans kunnen verminderen op gebruik. Daarbij zien we dat ze hun eigen gedragsintentie met betrekking tot gebruik koppelen aan een risico-inschatting. De jongeren denken ook dat het geven van objectieve en volledige informatie over de risico's, het gebruik van anderen zal beïnvloeden. Deze risico-inschatting kan ook hun houding tegenover cannabisgebruik verklaren. De jongeren hebben in het algemeen begrip voor het eenmalig, experimenteel gebruik van cannabis, maar staan niet tolerant tegenover herhaaldelijk of regelmatig gebruik. Jongeren kunnen wel begrip opbrengen voor de redenen waarom jongeren cannabis gebruiken. Ze kunnen zich inleven in het gevoel van leeftijdsgenoten die de druk voelen om erbij te horen en daarom cannabis gebruiken. Er is echter geen begrip voor leeftijdsgenoten die rechtstreeks druk uitoefenen. Deze houding wordt beïnvloed door eigen ervaringen of ervaringen van anderen. Maat in de Shit heeft ook een duidelijke impact gehad op hun eigen effectiviteitsverwachting en gedragsintentie op vlak van het helpen van vrienden: ze hebben het gevoel vrienden beter te kunnen helpen én sneller te zullen helpen wanneer deze in problemen komen met cannabis.

Cao 100: impuls voor een A&D-beleid in de private sector (én in de publieke sector)

Sinds 1 april 2009 is cao 100 van kracht, de *collectieve arbeids-overeenkomst nr. 100 betreffende het voeren van een preventief alcohol- en drugsbeleid in de onderneming*. Deze nieuwe cao is het sluitstuk van een intensief en constructief overleg tussen de sociale partners, waarbij ook een beroep werd gedaan op de expertise van VAD. Bovendien baseerde de Nationale Arbeidsraad (NAR) zich voor haar uitvoerige leidraad bij de cao op materiaal van VAD.

Cao 100 verplicht organisaties uit de private sector om tegen 1 april 2010 over een preventief alcohol- en drugbeleid voor al hun personeel te beschikken. Waar een dergelijk beleid voor de meeste organisaties geen prioriteit is, vormt cao 100 nu dus een aanzienlijke wettelijke impuls – ook voor de publieke sector.

De komst van cao 100 had ook gevolgen voor de sector arbeid van VAD. Naast de gebruikelijke opdrachten verschijnt de cao dan ook als een rode draad doorheen de werking van 2009.

Consult, advies en vorming voor organisaties

Doorheen de jaren is de sector arbeid van VAD (in samenwerking met de regionale preventiewerkers) uitgegroeid tot een betrouwbaar aanspreekpunt voor organisaties op zoek naar informatie en advies bij de uitwerking en uitvoering van een A&D-beleid. Zij richten zich tot VAD met consultvragen en voor vorming op maat. Daarnaast is er het jaarlijkse modulair vormingsaanbod en werkt de sector arbeid mee aan de bestaande opleidingen voor preventieadviseurs.

In het kader van de bekendmaking van cao 100 heeft VAD ook

actief bijgedragen aan diverse initiatieven van de sociale partners en andere organisaties. Het gaat hierbij om een veertigtal studiedagen, workshops en seminars.

Vragenlijst Q-ADO 1.0 online

De uitwerking van een A&D-beleid start het best met een analyse van de situatie in de eigen organisatie. VAD ontwikkelde hiervoor een vragenlijst. Na de pilootfase in 2008, werd de vragenlijst dit jaar verder getest en verfijnd. VAD zorgde bovendien voor een onlineversie, die onder de naam Q-ADO 1.0 (spreek uit: kwado) beschikbaar is via www.vad.be.

Q-ADO 1.0 brengt in kaart hoe een organisatie momenteel met de alcohol- en drugthematiek omgaat. Waar en wanneer werknemers mogen drinken bijvoorbeeld. En wat er gebeurt als een werknemer onder invloed is van illegale drugs. Beleidsactoren en sleutelfiguren die de vragenlijst invullen, krijgen onmiddellijk een overzicht van hun antwoorden, feedback bij hun antwoorden en adviezen voor een succesvol alcohol- en drugbeleid. Ze vernemen ook of een bestaand beleid beantwoordt aan de vereisten van cao 100. Q-ADO 1.0 biedt dus niet alleen ondersteuning bij de ontwikkeling van een nieuw A&D-beleid, maar ook bij de toetsing en evaluatie van een bestaand beleid.

Implementatieproject Q-ADO 1.0

Op 15 december ging een implementatieproject cao 100 van start waarin 7 CGG met preventiewerker het komende jaar diverse initiatieven zullen nemen naar de bedrijfswereld om de implementatie van een alcohol- en drugbeleid in de onderneming te ondersteunen. VAD staat in voor de coördinatie van dit project.

Een blik op het drugbeleid van Vlaamse scholen

VAD publiceerde in 2009 het eerste syntheserapport sinds de grondige optimalisering en herwerking van de leerlingenbevraging in 2007. Het syntheserapport is een verslag van 40 scholen die in de eerste helft van 2008 aan de bevraging hebben deelgenomen. Dit rapport, over de periode januari-juni 2008, benadrukt gebruikscijfers en bevat waardevolle informatie voor preventiewerkers, onderzoekers en het beleid. De optimalisering hield onder andere de uitbreiding in van het vroe-

gere aanvraagformulier tot een echte intakevragenlijst. Enkele voordelen van de intakevragenlijst voor VAD en de scholen:

- Scholen krijgen van bij het begin een vrijblijvend begeleidingsaanbod.
- We krijgen zicht op de motivatie en de verwachtingen van de scholen en we kunnen die waar nodig bijstellen.
- Scholen krijgen rapporten die nog meer op maat zijn.
- We krijgen zicht op de manier waarop scholen vorm geven aan hun drugbeleid.

Van deze intakes werd eveneens een rapport opgemaakt. We geven hier de belangrijkste vaststellingen.

Vooraf regelgeving staat duidelijk op papier

Veruit de meeste van deze scholen werden de afgelopen jaren geconfronteerd met problemen die verband houden met alcohol- en/of druggebruik.

Het merendeel van de scholen heeft in het verleden al geïnvesteerd in een drugbeleid, vooral op het vlak van regelgeving en overtredingen hierop, en hebben dit op papier gezet.

De meeste scholen hebben ook een begeleidingsaanbod voor leerlingen die met alcohol- of drugproblemen kampen, maar deze afspraken staan veel minder vaak op papier.

Bijna alle scholen hebben de laatste jaren geïnvesteerd in drugeducatie. Meestal organiseren ze occasionele acties of komt het thema in verschillende vakken van het lesplan aan bod.

Positief is dat preventie-initiatieven vaak door leerkrachten worden gegeven.

Beperkte communicatie

De communicatie van het drugbeleid is in veel scholen beperkt. Naar leerlingen en ouders communiceren ze enkel door de regelgeving in het schoolreglement op te nemen. Het lerarenkorps wordt wel door middel van verschillende communicatiekanalen op de hoogte gebracht. Een kwart van de scholen communiceert hierover helemaal niet.

Meermaals deelnemen om bestaand beleid te herbekijken

De meeste scholen hebben een drugbeleid en gebruiken de leerlingenbevraging als een instrument om hun drugbeleid te herbekijken en om de kwaliteit van dit beleid te verhogen.

Dit komt ook naar voren bij een vergelijking van de scholen die voor het eerst deelnamen met de scholen die al meer dan eens hebben deelgenomen aan de leerlingenbevraging. De scholen die meermaals deelnamen:

- maken meer werk van communicatie naar de leerkrachten, de ouders en de leerlingen;
- hebben vaker een werkgroep die werkt aan het drugbeleid van de school;
- werken gemiddeld al langer rond het thema middelengebruik;
- hebben ook al meer op papier gezet dan scholen die voor het eerst deelnamen.

U kunt dit rapport downloaden of bestellen op www.vad.be.

Richtlijnen voor aanvaardbaar alcoholgebruik & definitie bingedrinken

Alcohol drinken is nooit risicovrij. VAD publiceerde in 2009 richtlijnen voor aanvaardbaar alcoholgebruik om de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik te voorkomen of te verminderen. VAD wil een eenduidige boodschap naar de algemene bevolking brengen, want eenduidigheid betekent grotere effectiviteit. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op bestaande richtlijnen in andere landen en op een beperkte literatuurstudie.

Het document bevat vijf fiches met richtlijnen voor:

- volwassenen;
- jongeren;
- vrouwen tijdens zwangerschapswens, zwangerschap en borstvoeding;
- ouderen;
- personen met een verhoogd risico of voor specifieke risicosituaties.

Daarnaast definiëren we ook bingedrinken.

Deze richtlijnen worden als referentie gebruikt bij alle campagnes, brochures, communicatiestrategieën en consult- en adviesvragen.

U kunt deze richtlijnen downloaden op www.vad.be.

To Empower the Community in response to Alcohol Threats (ECAT)

Manual for alcohol prevention in local communities

ECAT: to Empower the Community in response to Alcohol Threats

Vlaamse steden en gemeenten pakken preventief alcoholproblemen aan

Van 1 mei 2009 t.e.m. 30 april 2010 begeleidt VAD in het kader van het 2de ECAT-project van de Vlaamse overheid 10 Vlaamse steden bij de ontwikkeling en verankering van een lokale actie over alcohol. Het ECAT-project startte als een Europees project in het kader van het Europese "Public Health Programme 2005". We ontwikkelden een aantal instrumenten om de lokale implementatie van een gemeenschapsgerichte actie over alcoholpreventie te begeleiden.

Het eerste Vlaamse ECAT-project (april 2008-april 2009) vertrok vanuit de resultaten van dit Europese project en richtte zich op de vertaling van het ECAT-concept naar vijf Vlaamse communities (één per provincie).

De Vlaamse steden/gemeenten die zich bij dit project i.s.m de CGG aansloten zijn:

- Mechelen (CGG De Pont Mechelen), 't Bruist in Mechelen – campagne voor een positief uitgaansklimaat en verantwoord alcoholgebruik;
- Sint-Niklaas (CGG Waas en Dender – Delta), Een alcoholpreventiecampagne gericht op 40-plussers;
- Maasmechelen (VGGZ-CAD Limburg), "Ken jij de juiste maat?" www.alcoholhulp.be;

- Leuven (CGG Vlaams-Brabant Oost), 'Zonder kater met de Alcohol Katern';
- Oostende (CGG Noord-West-Vlaanderen). Een les over de fles. Met alcohol aan de slag in de klas. Campagne over alcohol in Oostende.

In het eerste projectjaar hebben deze steden een analyse gemaakt van de lokale situatie en op basis hiervan prioriteiten geformuleerd om specifieke doelgroepen in de gemeente te sensibiliseren en te informeren over alcohol. Deze gegevens vormen de basis voor een gemeentelijke alcoholbeleid.

In het vervolgproject begeleiden we deze vijf Vlaamse steden verder bij de implementatie om tot een lokaal alcoholbeleid te komen.

De positieve reacties op de eerste projecten maakten een nieuw project mogelijk. Vijf nieuwe steden werken mee aan een tweede ECAT-project in Vlaanderen:

- Houthalen-Helchteren,
- Brugge,
- Lier,
- Dendermonde,
- Tienen.

Zo begeleidt VAD in 2009-2010 tien Vlaamse initiatieven over lokale alcoholpreventie.

Over ECAT publiceerden we drie boeken:

- een literatuurstudie met de wetenschappelijke achtergronden van alcoholpreventie op gemeenschapsniveau op een rijtje.
- een conceptueel handboek voor beleidsmakers en professionals in de alcoholpreventie en -hulpverlening. Eerst komt de lezer te weten hoe men de lokale alcoholgerelateerde problemen in kaart brengt, welke effectieve strategieën en interventies zijn en hoe men een lokaal project evalueert. Daarna beschrijven we de ervaringen van de deelnemende communities.
- In het najaar van 2009 verscheen de Nederlandstalige versie van het handboek, met hierin een beschrijving van de ervaringen van de deelnemende Vlaamse steden.

U kunt de ECAT-boeken downloaden of bestellen op www.vad.be.

Draaiboek alcohol- en drugbeleid in het jeugdhuis

Een jeugdhuis is geen eiland: vroeg of laat krijgen medewerkers er te maken met middelengebruik. VAD ontwikkelde daarom samen met Formaat (Formaat Jeugdhuiswerk Vlaanderen is de federatie van jeugdhuisen en jongerencentra), VIGEZ en enkele enthousiaste regionale en lokale preventiewerkers een draaiboek om een alcohol- en drugbeleid te ontwikkelen in de jeugdhuisen. Dit draaiboek ondersteunt drugpreventiewerkers, beroepskrachten van het jeugdhuis, educatief personeel van Formaat en jeugdconsulenten bij het opstellen van een drugbeleid.

Het draaiboek focust op het wetgevend kader van de belangrijkste middelen in het jeugdhuis: alcohol, tabak, cannabis, andere illegale drugs, medicatie, vluchtige snuifmiddelen en pokersen. Op vraag van de sector werd tabak ook opgenomen in dit alcohol- en drugbeleid. Verder wordt stilgestaan bij het fouilleren op fuiven, de aansprakelijkheid en hoe je als jeugdhuis het best met al deze wetten kan omgaan. Er wordt ook een stappenplan uiteengezet om tot een alcohol- en drugbeleid te komen. In het draaiboek vindt u uitleg, maar ook praktische werkvormen om mee aan de slag te gaan.

U kunt dit draaiboek downloaden of bestellen op www.drugsinbeweging.be en op www.vad.be.

Boven de toonbank. Dossier smartdrugs

VAD tracht ook op vlak van minder gekende drugs de situatie op de voet te volgen. Dit geldt ook voor 'smartdrugs': middelen die worden verspreid via smartshops. Gebruikers kunnen tegenwoordig niet alleen een brede waaier van producten in Nederlandse smartshops vinden, maar ze kunnen ook terecht in tal van webwinkels. Zes jaar na de publicatie van een eerste "Dossier smartdrugs" bleek het noodzakelijk om een nieuw dossier te publiceren. Vooral in Nederland is er op vlak van wetgeving veel veranderd. Wat het meest in het oog springt, is het verbod op de verkoop van paddo's en ephedraproducten. De smartshopsector reageerde hierop door gaten in de wetgeving te zoeken (verkoop van psychoactieve truffels) en nieuwe producten, zoals *Salvia divinorum*, te promoten. Het dossier "Boven de toonbank" biedt een overzicht van de producten, bespreekt de wetgeving, en vat de (beperkte) epidemiologische gegevens samen. Voor wie meer wil weten, is er een geannoteerd literatuuroverzicht.

U kunt dit dossier downloaden of bestellen op www.vad.be.

Dossier alcohol

Het gebruik van alcohol is nauwelijks weg te denken uit onze hedendaagse samenleving. Soms hebben mensen evenwel moeite om hun alcoholgebruik onder controle te houden wat heel wat problemen met zich meebrengt. De afgelopen jaren heeft de kennis en deskundigheid omtrent deze risico's en de behandeling en preventie van alcoholgerelateerde problemen zowel regionaal als internationaal

een vlucht genomen. Daarom heeft VAD de voor handen zijnde wetenschappelijke literatuur rond alcohol gebundeld met als bedoeling deze informatie in de vorm van een dossier beschikbaar te maken voor derden.

Het dossier vat aan met een korte geschiedenis van de menselijke omgang met alcohol als genotsmiddel en bron van allerlei problemen. In de loop der jaren ontwikkelden zich nieuwe inzichten en werden nieuwe begrippen zoals bijvoorbeeld verslaving en problematisch alcoholgebruik in het leven geroepen om het fenomeen beter te begrijpen.

JONGEREN ALCOHOL EN DRUGS

inventaris preventiemateriaal

boeken, video's/dvd's, spelmateriaal, lespakketten en theatervoorstellingen

Na het scherpstellen van deze concepten gaan we in dit dossier dieper in op enkele cijfergegevens en trends inzake alcoholconsumptie en drinkpatronen.

Het dossier besteedt ook uitgebreid aandacht aan de gevolgen van (problematisch) drinken voor zowel het individu als de samenleving. Zo wordt er bijvoorbeeld stilgestaan bij wetenschappelijke gegevens over mortaliteit en morbiditeit.

We bekijken de gevolgen voor de samenleving op vlak van alcohol en:

- verkeer (ongevallen, rijden onder invloed, ...);
- sport (invloed op sporters en supporters, ...);
- de werkplaats (werkloosheid, arbeidsproductiviteit, ...);
- het gezin (impact op kinderen, partnergeweld, ...).

Tenslotte wordt er in het dossier de nodige aandacht besteed aan verschillende bewezen effectieve interventies om alcoholproblemen het hoofd te bieden. Zowel preventie, hulpverlening, harm reductie als beleid komen hierbij aan bod.

U kunt dit dossier downloaden of bestellen op www.vad.be.

Jongeren, alcohol en drugs.

Inventaris preventiemateriaal

Wie op zoek is naar concreet materiaal om preventie-activiteiten vorm te geven, ziet vaak door de bomen het bos niet meer. Er lijkt zoveel te bestaan en tegelijk vindt men toch niet wat men zoekt. Met de Inventaris preventiemateriaal hopen we het zoeken wat te vergemakkelijken. Om actueel te blijven moet de Inventaris preventiemateriaal regelmatig aangevuld worden met nieuwe materialen. Dit gebeurde in 2009 voor de derde keer.

De inventaris bestaat uit vijf delen:

- jeugdboeken,
- video's/dvd's,
- spelmateriaal,
- lespakketten,
- theatervoorstellingen.

Het zijn allemaal materialen of voorstellingen om met kinderen en jongeren te werken. Alle materialen worden beknopt beschreven op een fiche.

U kunt deze inventaris downloaden of bestellen op www.vad.be.

Ouders en hun kinderen

VAD bracht dit jaar een aantal publicaties uit waarbij ouders en hun kinderen centraal staan. De focus lag vooral op jongeren.

Tieners, alcohol en drugs. Informatie voor ouders van 10- tot 12-jarigen

De manier waarop een tiener naar alcohol en andere drugs kijkt verandert in de puberteit. Het is belangrijk dat jongeren, op dat moment, zelf gezonde keuzes kunnen maken en grenzen trekken. De brochure helpt ouders om hun kind hierop voor te bereiden en geeft tips om hun invloed als ouder positief aan te wenden.

In deze herwerkte versie staat het thema alcohol extra in de kijker. Het uitstellen van het eerste alcoholgebruik en geen gebruik tot 16 jaar zijn maatschappelijke doelstellingen waar ook ouders een belangrijke rol bij kunnen opnemen. In deze herziene versie zetten we specifieke gezondheidsargumenten op een rij. In deze brochure anticiperen we op de wetswijziging van begin 2010. We lichten namelijk de nieuwe wetgeving toe en we adviseren richtlijnen voor alcoholgebruik onder de 18 jaar. Bovendien zit de brochure in een nieuw kleedje (kleurtje).

U kunt deze brochure downloaden of bestellen op www.vad.be.

Als je ouder drinkt | info- en doeboekje

Dit infoboekje voor jongeren tussen 14 en 18 jaar van ouders met een alcoholprobleem bevat concrete tips, doe-opdrachten en antwoorden op vaak gestelde vragen. Het boekje ondersteunt en informeert de jongeren. Ze krijgen op een duidelijke en frisse manier antwoord op vragen als: 'Wanneer is alcohol een probleem?', 'Hoe ga ik om met mijn gevoelens?' en 'Krijg ik later ook problemen met alcohol?'. Jongeren kunnen dit info- en doeboekje zelf gebruiken, maar het kan

ook een handig instrument zijn voor eerstelijnsverleners en hulpverleners bij individuele begeleidingen.

U kunt dit zelfhulpboekje downloaden of bestellen op www.vad.be.

Op zoek naar een kick. Draaiboek voor een ouderavond over alcohol- en ander druggebruik bij jongeren

Hét recept om middelengebruik te voorkomen, bestaat niet. Middelengebruik wordt beïnvloed door verschillende factoren, waarvan het gezin er één is. Tijdens deze ouderavond nemen we de rol van ouder onder de loep. Ze kunnen immers niet kiezen. Ze moeten hun jongeren opvoeden in een wereld waarin alcohol en - in mindere mate - andere drugs een plaats innemen. Daarom staan we stil bij de sleutels die ze als ouders zelf in handen hebben om weloverwogen en verantwoordelijk gedrag inzake middelengebruik bij jongeren te stimuleren.

Een druggebruikend kind betekent echter niet dat ze als ouder gefaald hebben. Jongeren uit verschillende gezinssituaties proberen drugs uit. In hetzelfde gezin gaat de ene jongere wel experimenteren en de andere niet. Sommigen blijven er aan vasthangen.

Belangrijk is dat ouders zich dan niet isoleren maar hulp vragen bij personen of organisaties of steun zoeken bij ouders in een gelijkwaardige situatie.

Dit draaiboek richt zich op iedereen die een ouderavond over dit thema wil organiseren en u kunt het downloaden of bestellen op www.vad.be.

Hulpverlening

**Vlaanderen kent een heel gamma opvang- en begeleidingsmogelijkheden bij problemen met midde-
langegebruik: van de meest laagdrempelige vormen
van zorg tot residentiële hulpverlening. Om tot
een coherente aanpak te komen biedt VAD plat-
forms aan voor discussie en overleg, netwerking en
informatiedoorstroming.**

**Ervaringen worden uitgewisseld en nieuwe ontwik-
kelingen (op het vlak van beleid, gebruikspatronen,
behandelingsmethoden,...) worden doorgegeven.
Standpunten worden geformuleerd en in visietek-
sten geconcretiseerd. Hieronder staan verschillende
initiatieven die werden verwezenlijkt op het vlak van
hulpverlening.**

Forum verslavingsgeneeskunde

Het forum verslavingsgeneeskunde organiseerde in het voorjaar van 2009 een druk bijgewoond symposium 'Abstinentie of substitutie bij opiaatafhankelijkheid?'.
Verder werd dit jaar veel geïnvesteerd in het project 'Ontwikkeling van Good Clinical Practice in de herkenning en behandeling van ADHD bij (jong)volwassenen met verslavingsproblemen'. De resultaten van dit project vindt u op pagina 28.

We startten dit jaar ook met casusbesprekingen over een specifiek of actueel thema, bijvoorbeeld GHB. Op deze casusbesprekingen wisselen de aanwezigen ervaringen en knowhow uit en toetsen dit aan de bestaande literatuur of richtlijnen. De deelnemende artsen zien deze methodiek als een meerwaarde en in 2010 zullen de casusbesprekingen dan ook een vast onderdeel worden van de vergaderingen.

We startten dit jaar ook met casusbesprekingen over een specifiek of actueel thema, bijvoorbeeld GHB. Op deze casusbesprekingen wisselen de aanwezigen ervaringen en knowhow uit en toetsen dit aan de bestaande literatuur of richtlijnen. De deelnemende artsen zien deze methodiek als een meerwaarde en in 2010 zullen de casusbesprekingen dan ook een vast onderdeel worden van de vergaderingen.

Spoeddiensten gehoord

In 2009 onderzocht VAD de ondersteuningsbehoeften van de spoeddiensten met betrekking tot alcohol- en druggebruik bij patiënten. De beschikbare cijfers werden geanalyseerd.

De opvang van middelengebruikers op Vlaamse spoeddiensten gebeurt zeer divers. Meestal beperkt de zorg zich tot een somatische behandeling. Chronische gebruikers worden vooral doorverwezen naar een EPSI of naar de 'liaison psychiater'. Patiënten die een acute intoxicatie opliepen, worden in de meeste gevallen niet aangesproken op hun middelenmisbruik.

Omwille van onder meer het wegloopgedrag en de agressie vragen middelenmisbruikers een grotere tijdsinvestering van het perso-

neel. Dit zorgt ervoor dat ze ervaren worden als een extra belasting voor de dienst.

Uit de literatuur blijkt dat naast de lichamelijke behandeling kortdu-
rende interventies op spoeddiensten positieve effecten opleveren. Bovendien toonde men in het buitenland de kosteneffectiviteit reeds voldoende aan.

De huidige manier van registreren laat niet toe om op een snelle en eenvoudige manier zicht te krijgen op het aantal patiënten dat zich op de spoeddienst aanmeldt met alcohol- of andere drugproblemen. De medisch klinische gegevens (M.K.G.) geven slechts een indicatie van de problematiek. Uit onze verkenning blijkt dat de M.K.G. onderrapporteren.

Dit zijn onze aanbevelingen:

- Een grondige literatuurstudie naar de alcohol- en drugproblematiek en vroeginterventie op spoeddiensten.
- Een sensibilisering van de spoedartsen/-verpleegkundigen om de alcohol- en drugproblematiek op hun dienst te onderkennen.
- De ontwikkeling van een registratiesysteem om alcohol- en ander druggebruik onder patiënten van spoeddiensten in kaart te brengen, met respect voor de privacy van de patiënt en zonder 'overload' voor de registrator.
- De ontwikkeling van pilootprojecten op spoeddiensten waarbij interventies die effectief bleken voor deze doelgroep worden uitgetest.

Alternatief Gerechtelijke Maatregelen in cijfers

De alternatieve afdoening is een terrein dat zich bij uitstek bevindt op het snijvlak van justitie en hulpverlening. In Vlaanderen en Brussel werden 15 projecten erkend die middelenmisbruikende justitiabelen begeleiden in het kader van een project Alternatieve Gerechtelijke Maatregelen. Zij stellen 27,5 voltijds equivalenten (V.T.E.'s) te werk. Het merendeel van de medewerkers, 20,5 V.T.E.'s, werden gedetacheerd naar de alcohol- en drughulpverlening.

Om een beter zicht te krijgen op 'de leerstraffen' voor middelenmisbruikers in Vlaanderen en Brussel verzamelde VAD de cijfers voor het werkjaar 2008. Uit onze analyse blijkt dat er 1.470 cliënten werden begeleid in Globaal Plan-projecten. Zij werden doorverwezen in het kader van probatie (43,5%), bemiddeling in strafzaken (14,9%), vrijheid onder voorwaarden (27,1%) en proefzorg (14,5%). De medewerkers presteerden 13366,5 uren die in aanmerking komen voor subsidiëring. De projecten geven aan dat slechts een deel van hun prestaties worden vergoed en dat er zich problemen stellen met de wettelijke- en subsidiërende kaders. VAD zal in 2010 de noden verder verkennen.

Richtlijnen 'Alcohol en zwangerschap'

In 2009 bracht de Hoge Gezondheidsraad een advies uit betreffende de risico's van alcoholgebruik bij conceptie, zwangerschap en borstvoeding. iDA startte een samenwerkingsverband op met VAD, Domus Medica, Question Santé en Société Scientifique de Médecine Générale (SSMG) om dit advies verder bekend te maken en te verspreiden.

Het advies werd herwerkt tot een brochure voor professionelen die de vrouw, het kind en het gezin begeleiden voor, tijdens en na de zwangerschap. Met deze brochure worden professionelen geïnformeerd over de mogelijke risico's van alcoholgebruik om zo de schadelijke gevolgen van het gebruik van alcohol tijdens de zwangerschap te voorkomen of te verminderen. 'Alcohol en zwangerschap' streeft naar een eenduidige boodschap en een multidisciplinaire afstemming tussen de adviezen van de professionelen. De brochure kan daarnaast een hulpmiddel zijn om de communicatie tussen vrouw en hulpverlener te faciliteren.

U kunt deze brochure downloaden of bestellen op www.vad.be.

Dit project werd gerealiseerd in het kader van het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen.

Project ADHD & Verslaving

Binnen het project 'Ontwikkeling van Good Clinical Practice in de herkenning en behandeling van ADHD bij (jong)volwassenen met verslavingsproblemen' (2009-2010) worden richtlijnen voor zowel het stellen van de diagnose ADHD als voor het behandelen van ADHD bij (jong)volwassenen met een verslavingsproblematiek opgesteld. Het project is een initiatief van het Forum Verslavingsgeneeskunde en wordt gesubsidieerd door het federaal Fonds ter Bestrijding van Verslavingen.

2009 stond volledig in het teken van de ontwikkeling van de richtlijnen. Deze stappen ondernamen we tot nu toe:

- Een eerste screening van de literatuur.
- De organisatie van focusgroepen. Met deze focusgroepen wilden we verschillende domeinen en beroepsgroepen uit het werkveld (psychiaters, verplegers, psychologen, EPSI, ...) betrekken bij de ontwikkeling van de richtlijnen. Er waren meerdere focusgroepen voor artsen en hulpverleners en één focusgroep voor patiënten/cliënten.
- Op basis van de uitkomsten van deze focusgroepen ontwikkelden we een zoekstrategie.
- Daarop vond een systematische review van evidence-based onderzoek plaats.
- We ontwikkelden een eerste versie van de richtlijnen.
- We koppelden deze versie terug aan experts.
- Momenteel gaan 12 instellingen van de alcohol- en drughulpverlening de toepassing van de richtlijnen na. Ze testen de richtlijnen bij artsen en patiënten op praktische haalbaarheid, effectiviteit, efficiëntie en aanvaardbaarheid van de toepassing.

Dit project zal 'Multidisciplinaire richtlijnen voor erkenning en behandeling van ADHD bij (jong)volwassenen met een verslavingsproblematiek' en een vormingsprogramma voor artsen en therapeuten opleveren.

Dit project werd gerealiseerd in het kader van het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen.

In Europa en in Vlaanderen is er heel wat te doen rond kwaliteitsbevordering in de verslavingszorg. Omdat kwaliteitsbevordering een proces is dat in elke voorziening anders verloopt en qua tempo en prioriteiten verschilt, richtte VAD in 2008 een ad hoc adviesgroep op om de noden en verwachtingen hierover in kaart te brengen en een actieplan uit te werken. Dit actieplan wordt uitgevoerd in het project 'kwaliteitsbevordering in de verslavingszorg', gefinancierd binnen het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen. Tijdens dit project werden verschillende initiatieven genomen. Hiernaast vindt u een overzicht.

Focus op evidence-based richtlijnen & uitkomstenmanagement

Kwaliteitsbevordering in de verslavingszorg biedt veel mogelijkheden. Binnen het project is ervoor gekozen om te werken met evidence-based richtlijnen en uitkomstenmanagement.

Evidence-based richtlijnen zijn documenten met aanbevelingen ter ondersteuning van de besluitvorming door professionals in de zorg en cliënten. Ze zijn gebaseerd op de resultaten van wetenschappelijk onderzoek met daaropvolgende discussie en meningvorming. Ze willen doeltreffend en doelmatig handelen expliciteren. VAD biedt evidence-based richtlijnen aan om het werkveld te informeren over richtlijnen en voordelen van het gebruik.

Door *uitkomstenmanagement* kunnen resultaten van behandeling duidelijker zichtbaar gemaakt worden. Het is een proces, waarbij bestaande middelen anders gebruikt worden om de zorg beter te organiseren. Hiervoor maakt men gebruik van meetinstrumenten die zich op verschillende uitkomsten focussen, zoals klinische uitkomsten, uitkomsten met betrekking tot de kwaliteit van leven, de waardering door de patiënt en de motivatie voor verandering.

Nood aan concrete info en kant-en-klaar materiaal

In het voorjaar hielden we bij VAD-leden een nodenbevraging over kwaliteitsbevordering. In eerste instantie kwam de nood aan informatie over dit thema naar voren. Er is een concreet aanbod nodig dat eenvoudig consulteerbaar is en waarmee men direct aan de slag kan gaan. VAD antwoordde op deze nood met verschillende initiatieven: Op de VAD-website vindt u:

- een overzicht van meetinstrumenten en richtlijnen;
- een inventaris van bruikbare en kwalitatief goed beoordeelde meetinstrumenten (een gelijkaardige kwaliteitsbeoordeling van richtlijnen volgt in het voorjaar van 2010);
- de mogelijkheid om feedback te geven op de aangeboden instrumenten en richtlijnen (zo actualiseren we het aanbod op basis van de feedback uit de praktijk);
- een Nederlandstalige vertaling van een samenvatting van een *NICE Clinical Guideline*. Deze samenvatting is gebaseerd op richtlijn 51: *Drugs Misuse: Psychosocial Interventions* en op richtlijn 52: *Opiate Detoxification*.

De trimestriële nieuwsbrief hulpverlening van VAD bevat een aparte rubriek over kwaliteitsbevordering. In deze rubriek kan u weblinks terugvinden, nieuwe initiatieven, richtlijnen en meetinstrumenten.

VAD organiseerde een vormingsdag over werken met outcome-instrumenten in de verslavingszorg en een vormingsdag over evidence-based werken. Op deze vormingsdagen was aandacht voor zowel de theorie als de praktijk van kwaliteitsbevordering.

Dit project werd gerealiseerd in het kader van het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen.

Een thema in de kijker: Gokken

In het najaar van 2008 bracht VAD het hulpaanbod van haar leden m.b.t. problematisch gokken in kaart. Uit deze bevraging bleek een nood bij de verslavingszorg aan opleiding, uitwisseling van methodieken en netwerkvorming. De werkgroep hulpverlening bij gokken en compulsief internetgebruik probeert aan deze noden tegemoet te komen.

VAD heeft dit jaar een aantal initiatieven genomen om het thema 'gokken' in de kijker te plaatsen.

Bij de start van 2009 werd de website van [hoeveelsteveel.be](http://www.hoeveelsteveel.be) aangevuld met een *kennistest over gokken*. Naast de zelftest over gokken kan elke volwassene (speler, intermediair, hulpverlener, ...) zijn of haar kennis over dit thema meten. VAD ontwikkelde samen met VGGZ Limburg/CAD, VAGGA/Altox en CGG Eclips/CAT het *zelfhulpboekje gokken* omdat problematische

spelers slechts in beperkte mate de weg naar de hulpverlening vinden. Dit zelfhulpboekje begeleidt de speler in het stoppen met gokken of het onder controle houden van zijn gokgedrag. Het boekje gaat in op drie vragen:

- Moet ik mij zorgen maken over mijn speelgedrag?
- Wanneer gok ik en wat kost het mij?
- Hoe kan ik minderen of stoppen met gokken?

Aan de hand van vragenlijsten en korte opdrachten krijgt de speler zicht op zijn gokgedrag en hoe hij dit onder controle kan krijgen. De Kansspelcommissie heeft eind 2009 gezorgd voor de verspreiding van het zelfhulpboekje in elk Nederlandstalig casino en speelautomatenhal.

Naast dit zelfhulpboekje maakten we in 2009 ook werk van een *brochure voor eerstelijnsdiensten* over het herkennen van en omgaan met gokproblemen in de eerstelijnsdiensten. We zullen deze brochure begin 2010 verspreiden samen met de bekendmaking van het zelfhulpboekje naar deze doelgroep.

De brochure is in de eerste plaats geschreven op maat van OCMW en CAW. Deze diensten worden vooral in het kader van schuldbemiddeling of budgetbeheer met deze problematiek geconfronteerd. Ook huisartsen, thuiszorg, buurtwerking en beschutte werkplaatsen krijgen te maken met gokkers en kunnen de brochure zeker gebruiken. Voor deze brochure werkte VAD samen met het VGGZ Limburg/CAD, VAGGA/Altox, CGG Vlaams-Brabant Oost en de provincie Vlaams-Brabant.

In het najaar organiseerde VAD een *seminarie over gokken*. Deelnemers (23) kwamen zowel uit ambulante als residentiële hulpverleningsettings. De algemene tevredenheid over de inhoud was groot. We boden, ter kennismaking met de problematiek, informatie over de wetgeving, de verschillende spelen, het verslavingsproces en enkele hoofdprincipes in de behandeling van problematisch gokken.

De problematiek van compulsief internetgebruik leunt sterk aan bij die van problematisch gokken, in kenmerken en in aanpak. Daarom voegden we dit thema toe aan de werkgroep gokken. VAD organiseerde in het najaar eveneens een seminarie over compulsief internetgebruik. Ook hier stonden kennismaking met de problematiek en met de specifieke behandelaanpak centraal. VAD zal in samenwerking met haar leden in 2010 het thema 'gokken' en 'compulsief internetgebruik' verder opvolgen en de gepaste acties uitwerken.

Vroeginterventie voor het voetlicht

Vroeginterventie is een wetenschappelijk onderbouwde methode om personen met riskant of problematisch middelengebruik tijdig te identificeren, hen te motiveren tot gedragsverandering en hen daarbij te ondersteunen. De achterliggende idee spreekt voor zich: hoe vroeger men ingrijpt, hoe gunstiger het resultaat. Hulpverleners in de eerstelijnsgezondheidszorg en welzijnszorg komen vaak in aanraking met mensen die riskant of problematisch middelen gebruiken, maar daar nog geen hulpvraag over hebben. Zij zijn goed geplaatst om vroegtijdige interventies te doen voor er sprake is van een ernstige problematiek.

Evaluatie van 'Het Huis'

Om welzijns- en gezondheidswerkers de basisprincipes bij te brengen over motiverende gespreksvoering werd in het kader van een project van het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen (2007-2008) een webbased leertraject ontwikkeld: de interactieve website 'Het Huis'. Via deze site willen we eerstelijnsverleners warm maken om zich hierover verder bij te scholen en vroegtijdige interventies bij middelproblemen te gaan toepassen in de eigen praktijk.

In 2009 werd het ontwikkelde materiaal geïmplementeerd en geëvalueerd bij welzijns- en gezondheidswerkers (huisartsen, apothekers, thuiszorg, OCMW, CAW).

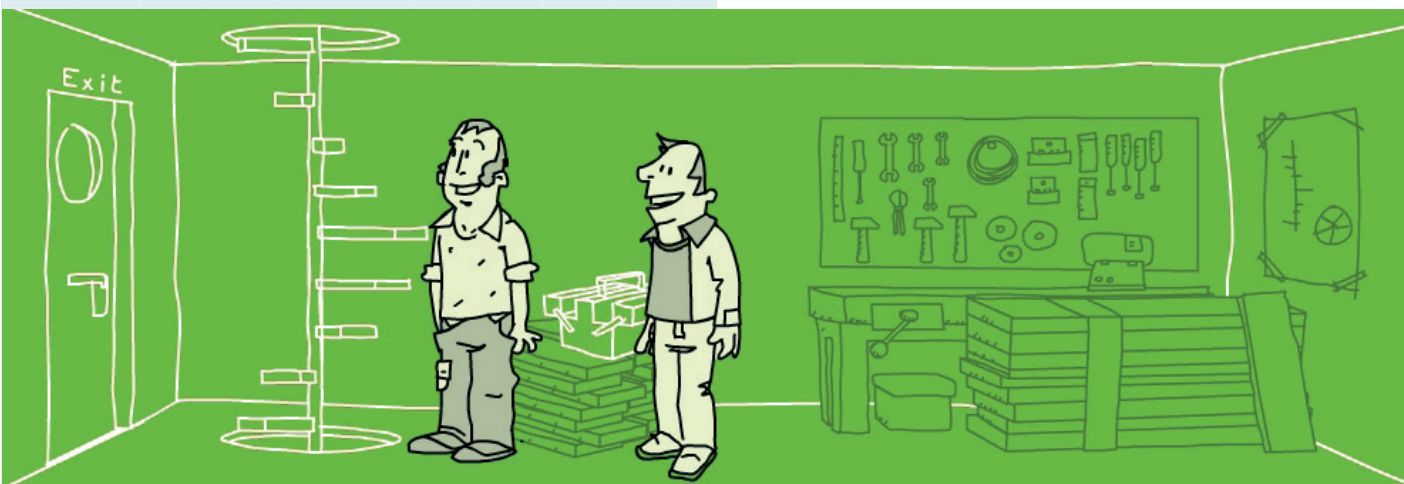
De bezoekers evalueerden de site positief: hij oogt goed en is toepasbaar in de praktijk. De webstek is maar een eerste stap naar deskundigheid in motiverende gespreksvoering. VAD doet beroep op de regionale preventiewerkers om een opvolgmodule aan te bieden en ondersteunt hen hierin.

Screeningsinstrument voor middelengebruik bij jongeren - SEM-J

Op 25 september 2009 werd in het Vlaams parlement het individueel Screeningsinstrument Ervaringen met Middelengebruik voor Jongeren (SEM-J) voorgesteld.

Als jongeren alcohol of andere drugs gebruiken, is het niet altijd eenvoudig om in te schatten hoe problematisch dit is. Jongeren zijn extra kwetsbaar voor de risico's van middelengebruik: hun hersenen zijn nog volop in ontwikkeling, ze hebben nog diverse emotionele en sociale ontwikkelingstaken te vervullen, ... Daarom is het belangrijk om problematisch middelengebruik tijdig te herkennen en specifieke begeleiding te voorzien indien nodig. De SEM-J is een screeningsinstrument waarmee op een eenvoudige manier een ernstinschatting kan gemaakt worden van het alcohol- of druggebruik van een jongere. Ook de nood aan alcohol- en drugspecifieke hulpverlening wordt gemeten. De SEM-J kan gebruikt worden in een individuele begeleidingscontext zoals in een CLB, bijzondere jeugdzorg of JAC.

Het pakket bestaat uit een vragenlijst, een scoreformulier en een [handleiding](#). In de handleiding vindt u concrete tips over de afname van de SEM-J, de scoring, de interpretatie en de bespreking van de resultaten. We namen ook wat achtergrondinformatie op over de begeleiding en de doorverwijzing van jongeren. De SEM-J bestaat in een papieren en [online versie](#).

iDA, een campagne en een interactieve website

iDA (informatie over Drugs & Alcohol vzw) werd in 2006 opgericht om de federale campagnes in het kader van het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen vorm te geven. VAD is de Vlaamse partner in iDA. In 2009 ging iDA-web online en liep een tweede campagne.

iDA

informatie
over Drugs en Alcohol

information
sur les Drogues et l'Alcool

iDA-web. Interactief platform

Een dag voor de start van de iDA-campagne werd iDA-web gelanceerd. iDA-web is een interactief informatieplatform over drugs en alcohol voor Vlaamse professionelen.

iDA-web bestaat uit zeven rubrieken: een doorverwijsgids, een overzicht van vormingen en congressen, de recente aanwinsten van onze bibliotheek, de nieuwe materialen van VAD, een lijst van vacatures en een lijst met interessante krantenkoppen die we minstens wekelijks actualiseren.

Het speerpunt is de doorverwijsgids waarmee bezoekers het Vlaamse preventie- en hulpverleningsaanbod kunnen doorzoeken. De filter van de doorverwijsgids laat toe om te zoeken op locatie, problematiek, leeftijd, type centrum en crisisopvang. Voor elk centrum kan de bezoeker een uitgebreide en steeds actuele fiche bekijken.

Op iDA-web vindt u ook een overzicht van de meest diverse vormingen over alcohol en drugs, waarvoor de bezoeker zich meteen online kan inschrijven. Voor elke vorming beschrijven we parameters zoals wat, waar, wanneer, doelgroep, prijs.

In de rubriek 'Congressen' vinden de websitebezoekers een exhaustief overzicht van alle binnen- en buitenlandse congressen, handzaam gerangschikt op datum.

Recent ontwikkelde flyers, folders, affiches, dossiers en naslagwerken zijn terug te vinden in de rubriek 'Materiaal'. Al dit materiaal kan online besteld worden. Recente publicaties uit onze bibliotheek zijn terug te vinden in het online-boekenrek.

Alcohol. Maak jezelf niets wijs

Op 22 april 2009 lanceerde iDA haar sensibiliseringscampagne over alcohol onder de naam 'Maak jezelf niets wijs.' De campagne richtte zich op 12- tot 35-jarigen. Met de baseline 'Maak jezelf niets wijs' wou iDA jongeren bewustmaken van het feit dat te veel drinken nooit leuke gevolgen heeft. Ook het bespreekbaar maken van overmatig en riskant alcoholgebruik is daar een onderdeel van.

Alcoholgebruik zowel in het uitgaansleven als op het werk werd aangekaart met een portie humor. iDA koos hierbij resoluut het pad van de jongeren: taal, medium en plaats werden gekozen in functie van de doelgroep. We namen twee videoclipjes op: in het ene zag u hoe een dronken werknemer zich aanstelt op een personeelsfeestje, in het andere hoe een dronken jongeman meent versierd te worden door een bloedmooie vrouw. Een aantal jongerenzenders zonden de filmpjes uit en ook videobannerings ondersteunde de bekendmaking.

De campagne bevatte daarnaast gedrukt bekendmakingsmateriaal. Vier verschillende affiches met deze ironische boodschappen werden verspreid in het uitgaansleven:

- 'Blond fotomodel zoekt ladderzatte kerel om hete nacht mee door te brengen.'
- 'Hoe meer je drinkt, hoe grappiger je wordt.'
- 'Een rondje overslaan is slecht voor de wereldeconomie.'
- 'Anderen zijn vervelend, maar jij bent een ontzettend leuke zatlap.'

Andere campagnematerialen waren een set van drie bierviltjes en muntdoosjes waarop sierlijk gedrukt stond: 'Ik val in zwijm voor je drankadem'. We bezorgden het hele pakket campagnemateriaal aan 400 Vlaamse jeugthuizen. Een ballonactie op 2 grote Vlaamse festivals vormde deze zomer de opvallende afsluiter van de campagne. Net als bij de eerste iDA-campagne was De DrugLijn het publieke gezicht van de campagne.

iDA-web en de campagne 'maak jezelf niets wijs' werden gefinancierd via het Fonds ter Bestrijding van Verslavingen.

Over de grenzen heen

HEROES, HEalth & ROad Safety

In September 2008 ging het Europese project HEROES van start met steun van de Europese Commissie en de EAHC (Executive Agency for Health and Consumers). Het HEROES-project verenigt 13 organisaties uit 11 lidstaten van de Europese Unie die werkzaam zijn in verschillende gezondheidsdomeinen (aids, alcohol, drugs of verkeersveiligheid).

In 2009 werden 130 good practices verzameld over verkeersveiligheid, aids-, drug- en alcoholpreventie. Samen met de andere partners kozen we 13 'best practices'. Elke partner koos vervolgens 1 van deze 13 'best practices' en combineerde deze campagne met een bestaande campagne uit hun werkdomein. In 2010 lanceren we deze nieuwe sensibiliseringscampagnes. VAD ontwikkelde een campagne over verkeersveiligheid, gebaseerd op het bestaande preventieconcept: Partywise.

Healthy Nightlife Toolbox (HNT)

The Healthy Nightlife Toolbox (HNT) is een e-platform voor het verspreiden van kennis over alcohol- en drugpreventie in het nachtleven, dat in het kader van een Europees project wordt uitgewerkt. HNT richt zich op lokale, regionale en nationale beleidsmakers en preventiewerkers. De toolbox bevat:

- informatie over effectieve interventies,
- interessante literatuur,
- een digitaal handboek voor het opzetten van een goede interventie over alcohol- en drugpreventie in het nachtleven,
- contactgegevens van experts in deze branche.

VAD beheert de literatuur, de interventies en de experts in de databases.

De Healthy Nightlife toolbox wordt officieel voorgesteld op het Club Health congres in Zürich in juni 2010.

EMCDDA. Informatieschijf

Het European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) krijgt via de nationale focal points druggerelateerde informatie uit de verschillende EU-lidstaten doorgespeeld. Alle focal points samen vormen het Europese Reitox-netwerk. Het Belgische focal point is het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid (WIV). Daarnaast zijn er vier subfocal points, die de gewesten of gemeenschappen vertegenwoordigen. VAD is het Vlaamse subfocal point. Het WIV vormt samen met de vier subfocal points het Belgian Information Reitox Network (BIRN). Als Vlaams subfocal point verzamelde VAD informatie voor het 'Belgisch Nationaal Rapport over Drugs 2009'. Dit rapport schetst de politieke, juridische en financiële klijlijnen waarbinnen het druggebeuren in België plaatsvindt. Evoluties in de drugmarkt, druggerelateerde gezondheidsaspecten en de prevalentie van druggebruik worden belicht, net zoals de verschillende preventie- en hulpverleningsinitiatieven.

EWS. Snel up-to-date

Naast het Nationaal Rapport blijft het Early Warning System (EWS) een belangrijke opdracht van EMCDDA. Het Early Warning System (EWS) is een systeem voor de uitwisseling van informatie over nieuwe en gevaarlijke drugs en vormen van druggebruik. VAD staat in voor de communicatie met het Vlaamse werkveld. In 2009 ontwikkelde VAD een website voor EWS. Deze website bevat alle informatie die ooit via het Vlaamse EWS verstuurd werd. Naast de gebruikelijke EWS-berichten bieden we via deze website ook extra achtergrondinformatie aan in de vorm van productinformatie, onderzoeksrapporten, foto's van drugs, enz. De website wordt begin 2010 gelanceerd.

Europese netwerken

VAD is actief in verschillende Europese netwerken. ELISAD (European Association of Libraries and Information Services on Alcohol and other Drugs) is het Europese netwerk voor gespecialiseerde bibliotheken over alcohol en andere drugs, FESAT (European Foundation of Drughelplines) is het Europese netwerk van hulp- en infolijnen over alcohol en drugs. Op Europees vlak zijn de voorbije jaren verschillende projecten (Bridging the gap, Building capacity) uitgevoerd waarin een Europees netwerk voor alcoholbeleid werd ontwikkeld en waarvan VAD al jaren partner is. Verder is VAD lid van Eurocare, een Europees netwerk van organisaties die actief zijn op het vlak van alcoholbeleid. Eurocare richt zich vooral op beleidsondersteuning vanuit de Europese Unie. VAD heeft als subfocal point van het EMCDDA ook contacten met de verschillende Europese focal points.

Al deze netwerken zorgen voor uitwisseling en afstemming, organiseren jaarlijks een congres, ontmoetingsmoment of vorming en zijn een interessante bron van informatie en een uitwisselingplatform voor nieuwe trends en nieuwe evoluties in het werkveld.

2009 als transitiejaar voor Ginger

Ginger kort gesitueerd

Sinds 1996 beheert VAD Ginger, een geïnformatiseerd registratiesysteem voor alcohol- en drugpreventieactiviteiten in Vlaanderen. Dit maakt het mogelijk voor preventiewerkers om hun preventieactiviteiten aan de hand van een aantal standaardvariabelen te registreren. VAD bundelt de data op Vlaams niveau en beschrijft de resultaten in een jaarlijks monitoringrapport. Op die manier geeft Ginger een kijk op de spreiding van preventieactiviteiten binnen sectoren en regio's, op de aard van de gevoerde activiteiten en op de bereikte doelgroepen. Voorts geeft het rapport een overzicht van evoluties die zich over de jaren aftekenen.

2009 was een overgangsjaar voor Ginger: de nieuwe online-versie werd door alle registrators in gebruik genomen en VAD verwerkte en rapporteerde de data van 2008 die nog in de vorige Gingerversie geregistreerd waren.

Gingerregistratie 2008

Het monitoringrapport 2008 is het laatste dat is gebaseerd op de registratie in de Ginger 9-versie. 61 preventieactoren leverden samen 5.386 correct geregistreerde preventieactiviteiten aan, een duidelijke stijging in vergelijking met 2007.

Traditiegetrouw bereikten we ook in 2008 de onderwijssector het sterkst op het gebied van de preventie van alcohol en andere drugs. Deze sector is in 35% van de geregistreerde preventieactiviteiten

betrokken. Veruit de meeste aandacht gaat uit naar het secundair onderwijs. Net als het voorgaande jaar is de gezondheidssector de tweede meest participerende sector (27%), gevolgd door de sectoren welzijn (22%) en overheid (21%). De sectoren arbeid, politie/justitie en vrije tijd en cultuur situeren zich rond een participatiegraad van 10%.

Online-versie www.vadginger.be

Door nieuwe technologische en inhoudelijke noden drong een herwerking van het programma zich op.

We ontwikkelden www.vadginger.be, waar preventieactoren online kunnen registreren. Voordelen van deze vernieuwing zijn bijvoorbeeld dat de ingevoerde data op de server van VAD belanden, dat wij een beter zicht hebben op de evoluties in de registratie, dat registrators altijd en overal, mits internettoegang, kunnen registreren.

Inhoudelijk werden enkele variabelen toegevoegd, conform de doelstellingen voor Ginger in het convenant tussen de Vlaamse overheid en VAD. Ten slotte brachten we enkele verfijningen aan in bestaande Gingervariabelen.

Vanaf februari 2009 trokken we naar de Vlaamse provincies om de nieuwe Ginger voor te stellen. Meer dan 60 preventieactoren leerden www.vadginger.be kennen. We stuurden hen ook Gingernieuwsbrieven om hen op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en de aandachtspunten in de registratie.

De eerste output van de registratie in de nieuwe versie zal pas in 2010 naar buiten komen, met de publicatie van het Gingerrapport 2009. Eind 2009 hadden 89 preventieactoren een Ginger-account aangevraagd en gekregen.

I-Plan 1.0

Planmatig en systematisch werken is een belangrijke kwaliteitsstandaard bij het opzetten van projecten en activiteiten in de preventiepraktijk. Om hierbij ondersteuning te bieden, ontwikkelde VAD samen met preventiewerkers I-Plan 1.0, een instrument voor planmatig werken.

I-Plan 1.0 bestaat uit negen vragen die de essentie van planmatig werken omvatten. Het geeft op een beknopte wijze weer waarop preventiewerkers vooral moeten letten bij het ontwikkelen, implementeren en evalueren van activiteiten of projecten. Aan de hand van de negen open vragen kunnen preventiewerkers verifiëren of ze de voornaamste stappen doorliepen. Afhankelijk van het soort project of activiteit en de beschikbare tijd, kunnen de vragen zeer beknopt of zeer uitgebreid beantwoord worden.

U vindt I-Plan 1.0 op www.vad.be. We geven er ook handige tips, tools en voorbeelden die planmatig werken in het algemeen en het gebruik van I-Plan in het bijzonder moeten vereenvoudigen. Speciale aandacht gaat uit naar de ondersteuning bij de evaluatie van preventie-activiteiten.

Onderzoekers, praktijkwerkers en beleidsmedewerkers werken samen

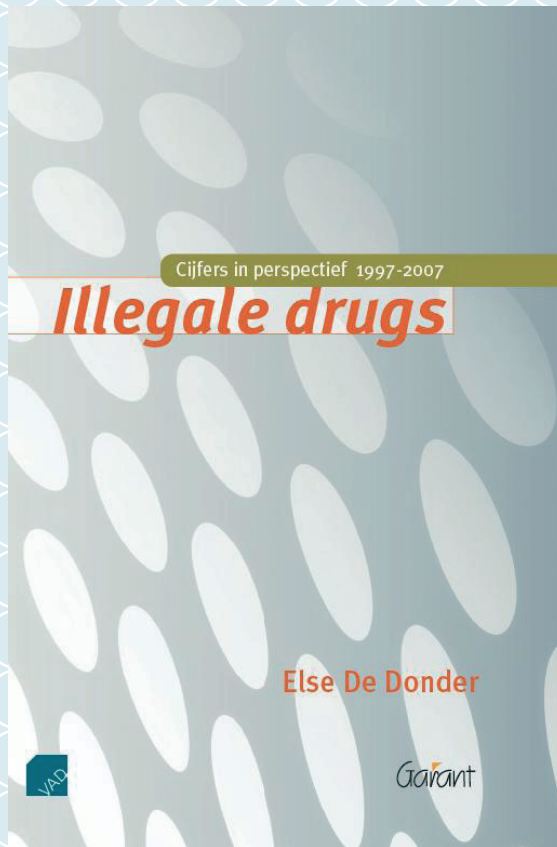
Sinds 2003 brengt VAD via het onderzoeksplatform 'middelengebruik' onderzoekers, praktijkwerkers uit de alcohol- en drugsector en beleidsmedewerkers samen om informatie over onderzoek uit te wisselen en noden en oplossingen op elkaar af te stemmen.

Tijdens dit zevende werkjaar telde het onderzoeksplatform meer dan 350 leden. Zij kregen dit jaar tien elektronische nieuwsbrieven waarin bericht wordt over:

- lopend en afgerond onderzoek,
- congressen,
- studiedagen en vormingen,
- nieuws uit de praktijk,
- boekennieuws,
- beleidsnieuws,
- buitenlands onderzoek.

Op de jaarlijkse studienamiddag, die doorging op 10 december 2009, kwamen een dertigtal geïnteresseerde leden samen rond het thema lokale analyse en monitoring van alcohol en andere drugs.

Sinds 2006 kan u op de VAD-website een databank raadplegen met fiches over lopend en recent afgerond onderzoek over middelengebruik. In 2009 voegden we 45 nieuwe fiches toe om de databank up-to-date te houden.

De fiches bevatten informatie over:

- de onderzoeksmedewerkers,
- de doelstellingen van het onderzoek,
- het soort studie,
- de onderzoekspopulatie,
- de looptijd.

Middelengebruik in cijfers

In de reeks 'Cijfers in perspectief' heeft VAD in samenwerking met uitgeverij Garant in 2009 het derde en laatste deel uitgebracht: 'Illegale drugs. Cijfers in perspectief. 1997-2007'. Dit keer worden trends in de cijfers over illegale drugs weergegeven voor de periode 1997-2007. Deze publicatie rapporteert over gebruik onder scholieren, de algemene bevolking en specifieke groepen zoals uitgaanders of gedetineerden. Ook combigebruik komt aan bod. Een beperkt aantal gegevens laat toe iets te zeggen over de omvang van problematisch gebruik van illegale drugs binnen bepaalde bevolkingsgroepen. We geven verder data over ziekte en sterfte als gevolg van het gebruik van illegale drugs, sociale gevolgen van middelengebruik en druggerelateerde criminaliteit. Ook markteconomische aspecten van illegaal druggebruik worden besproken. Een apart hoofdstuk is gewijd aan registratiedata afkomstig uit verschillende hulpverleningsvormen.

Als toemaatje zijn voor deze publicatie bijdragen geschreven over opvallende tendenzen van de laatste tien jaar:

- *Hoe schadelijk is cannabis?* Professor dr. Wim van den Brink;
- *Recreatief druggebruik in het uitgaansleven.* Jochen Schrooten en Tina Van Havere;
- *Harm reduction bij problematisch druggebruik.* André Van Gageldonk;
- *Drughulpverlening en justitie: samenwerken kan!* Dirk Vandevelde.

U kunt *Illegale drugs. Cijfers in perspectief* bestellen op www.vad.be.

VAD bibliotheek

De bibliotheek van VAD werd in 2009 voor het eerst geconfronteerd met een tendens die al jaren aan de gang is in vele vergelijkbare bibliotheken: een daling van het aantal uitleningen van boeken. Daartegenover staat de spectaculaire groei van het aantal consultaties van online bronnen. Met name de digitale bibliotheek werd druk bezocht. Deze databank bevat ruim 800 bibliografische beschrijvingen van Nederlandstalige

documenten die online kunnen worden geraadpleegd. De bibliotheek biedt niet enkel vakliteratuur aan, maar tracht ook aan andere informatiebehoeften van de sector te voldoen. Een nieuw initiatief in 2009 was het maandelijks overzicht van wetteksten. Geïnteresseerde leden en medewerkers ontvangen een overzicht van wetteksten over alcohol, illegale drugs en gokken, die werden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, inclusief links naar de full-text.

Enkele cijfers:

	2008	2009
Geleverde artikels	601	706
Bezoekers	397	316
Uitleningen	1.000	825
Raadplegingen databanken website	2.531	3.135
Aantal records in databank (boeken en andere materialen)	15.366	16.014

Vormingen

Alle vormingen worden twee keer per jaar bekend gemaakt via de Werkwijze®-brochure en zijn permanent te raadplegen op de VAD-website. De kwaliteit van het vormingsaanbod wordt gegarandeerd door de inbreng van vele ervaren en deskundige medewerkers uit de alcohol- en drugsector en aanbelangende sectoren.

Een greep uit het vormingsaanbod voor hulpverleners

Deel twee van de seminariereeks detoxificatie: benzodiazepines, cannabis en cocaïne

In 2008 startte VAD een reeks van vier avondseminaries over detoxificatie. Na de seminaries over alcohol en opiaten in 2008, zetten we de reeks in 2009 verder met een seminarie over benzodiazepines en één over cannabis en cocaïne. De rode draad in de seminaries waren de praktijkervaringen van de docenten en de Richtlijn Detox: verantwoord ontgiftigen door ambulante of intramurale detoxificatie (van de Jong, C.A.J., van Hoek, A.F.M., Jongerhuis, M. uitgegeven door GGZ Nederland).

De deelnemers waren vooral artsen en verpleegkundigen, maar de seminaries konden ook andere disciplines boeien.

Masterclass: autisme en problematisch middelengebruik

Wat maakt mensen met autisme kwetsbaar om problematisch middelengebruik te gaan gebruiken? Op het eerste zicht heeft autisme weinig of geen link met verslaving. Toch is het belangrijk om binnen de gespecialiseerde alcohol- en drughulpverlening, ook in dit geval, oog te hebben voor onderliggende psychopathologie.

VAD organiseerde op 16 november 2009 een masterclass waarin vanuit de bestaande theorie en praktijk dit onderwerp werd belicht. Francis Pascal-Claes, psycholoog en gedragstherapeut, was de spreker.

De masterclass richtte zich naar de gespecialiseerde alcohol- en drughulpverlening. We stonden stil bij hoe autisme te (h)erkennen en we zetten een aantal belangrijke aspecten van de behandelcultuur van autisme op een rijtje. Ten slotte schetste Francis hoe je met het model van Acceptance and Commitment Therapy individueel en ook in groep de problematiek van afhankelijkheid en autisme kan benaderen.

Basisvorming preventie. Een gevestigde waarde van dichtbij bekijken

In het najaar 2009 organiseerde VAD de zesdaagse basisvorming 'Drugpreventie: van theorie naar praktijk'.

De basisvorming kent reeds een lange geschiedenis. Ieder jaar trachten we op basis van evaluaties en veranderingen of accenten in het werkkterrein de inhoud te verfijnen.

Vijftien preventiewerkers schreven zich in: negen lokale of intergemeentelijke preventiewerkers en zes vanuit de CGG.

In de vorming worden een aantal basiskaders over alcohol- en andere drugproblemen en preventie meegegeven. Daarnaast besteedden we aandacht aan veranderingsmodellen en het toepassen van veranderingsstrategieën.

Specifieke aandacht ging uit naar de sectoren uitgaan (jeugdwerk) en onderwijs en hun rol binnen drugpreventie. Andere thema's die (weliswaar soms tē beperkt) aan bod kwamen: een lokaal alcohol- en drugbeleid, planmatig werken, het preventielandschap, basisgesprekstechnieken en –vaardigheden.

De basisvorming behaalde in zijn geheel een mooie score met een gemiddelde van acht op tien.

Congressen en studiedagen

VAD-infonamiddag

Op 8 september 2009 ging op de jaarlijkse VAD-infonamiddag aandacht naar nieuwe preventie- en hulpverleningsinitiatieven in de alcohol- en drugsector. Vijf nieuwe projecten werden voorgesteld:

- de Agression Replacement Training (ART) zoals toegepast in het PZ Sint-Jan-Baptist te Zelzate;
- 'Straffe stappen', een drugpreventieproject voor jongeren in het buitengewoon onderwijs, ontwikkeld door CAD-Limburg;
- het pilootproject van PZ Sint-Camillus te Sint-Denijs-Westrem over hervalpreventie na residentiële ontwenningbehandeling;
- het Breakline project als peer support binnen de uitgaanssetting van het CGG VAGGA/Altox;
- het screeningsinstrument SEM-J van VAD.

VAD-studiedag

Ook in 2009 organiseerde VAD een studiedag voor de ruime sector die actief is op het terrein van de alcohol- en drugthematiek. De sprekers gingen in op deze thema's:

- Understanding, preventing and treating addiction through the lens of PRIME (Plans Responses Impulses Motives Evaluations) Theory.
- ACT (Acceptance and Commitment Therapy) bij problematisch middelengebruik.
- Conflictmanagement: hoe voorkomen dat een conflict uitgroeit tot een crisis met agressie?
- Neurotoxiciteit van XTC.
- Uitgaan, alcohol en ongewenste seksuele ervaringen.
- Worstelen met grenzen. Reflecties over consumptie.

De wet van Meden en Perzen

Brussel centraal

Politiek was 2009 een rustig jaar met weinig initiatieven op het vlak van alcohol- en andere drugproblemen. In januari 2009 werd een hoorzitting georganiseerd in de federale kamer van volksvertegenwoordigers (Commissie voor de volksgezondheid, het leefmilieu en de maatschappelijke hernieuwing) over de gemeenschappelijke verklaring van 17 juni 2008 van de ministers van Volksgezondheid, betreffende het toekomstig alcoholbeleid.

In maart 2009 keurde de Vlaamse regering het Vlaams Actieplan tabak, alcohol, drugs (TAD) goed. Dit Actieplan is gegroeid uit de gezondheidsconferentie van november 2006 en bevat diverse strategieën voor een toekomstig Vlaams middenbeleid voor de periode 2009-2015, met een uitbreiding van de bestaande financiële middelen met 2,25 miljoen euro.

In juni werden de Vlaamse Regionale Indicatoren 2009 gepubliceerd die een jaarlijks overzicht geven van de beschikbare cijfers in Vlaanderen op het vlak van welvaart, gezondheid, menselijk kapitaal, enz. Opvallend feit is dat bij de maatschappelijke problemen 'druggebruik bij jongeren' de grootste bekommernis van de Vlaming blijft.

Op de valreep werd op 31 december 2009 de wetswijziging gepubliceerd over de leeftijdsgrenzen voor het verkopen en schenken van alcohol aan jongeren. Deze wetswijziging is één van de voorgestelde acties uit de gemeenschappelijke verklaring van de ministers van gezondheid over alcohol (het zogenaamde Nationaal Alcohol Actie Plan). Hiermee wordt een duidelijke gezondheidsboodschap gegeven die gericht is op het uitstellen van de beginleeftijd waarop alcohol mag worden gedronken in publieke plaatsen.

Geen alcoholverkoop aan jongeren onder de 16 jaar!

Deze wetswijziging (BS 31 december 2009) werd van kracht op 10 januari 2010 en zegt in essentie het volgende:

Het is verboden om alcohol **te verkopen, te schenken of aan te bieden** aan -16-jarigen.

Met alcohol bedoelt men alle alcoholhoudende dranken van meer dan 0,5‰, zoals bier en wijn.

Sterkedrank mag men niet **verkopen, schenken of aanbieden** aan -18-jarigen (conform de bestaande wetgeving).

Van elke persoon die alcohol/sterkedrank wil kopen, mag worden gevraagd zijn leeftijd aan te tonen.

Met deze wetswijziging, die voorzien was in het Nationaal Alcohol Actie Plan, wordt een duidelijke gezondheidsboodschap gegeven die gericht is op het uitstellen van de beginleeftijd waarop alcohol mag worden gedronken in publieke plaatsen. De communicatie over de leeftijdsgrenzen wordt hiermee eenvoudiger: geen alcohol onder de 16 jaar, niet op café, maar ook niet langer in de supermarkt of nachtwinkel. Deze regelgeving ondersteunt de verschillende wetenschappelijke argumenten om alcoholgebruik bij jongeren uit te stellen.

De wetswijziging heeft ook als gevolg dat in drankautomaten (waarbij geen 'menselijk' toezicht mogelijk is) geen alcohol meer mag worden verkocht.

We hopen dat deze wetgeving een duwtje in de rug is om een groter maatschappelijk draagvlak te creëren bij jongeren en ouders, maar ook bij de horeca en de sociale omgeving, voor een samenleving die alcoholgebruik door kinderen en jongeren niet als vanzelfsprekend beschouwt. Streefdoel is dat alle betrokkenen het niet-gebruik van alcohol door kinderen en het uitstellen van de beginleeftijd van jongeren ondersteunen.

Tot slot, nog enkele cijfers

Verspreid

We verspreidden 656.069 exemplaren van onze publicaties, met als nieuwe aanwinsten en updates: VAD-jaarverslag 09 | DrugLijnjaarverslag 09 | Zelfhulpboekje gokken | Promoflyer DrugLijn Drugs (info) nodig? | Promopostkaart DrugLijn Drugs (advies) nodig? | folder Meest gestelde vragen. Grenzen stellen | Zelfhulpboekje koop Als je ouder drinkt | Set van drie bierviltjes Partywise-cocaïne | Infokaartje Partywise-cocaïne | Pac jij ook coke? Affiche Partywise-cocaïne | Informatieflyer Partywise-cocaïne | Preventie van alcohol- en andere drugproblemen. Rapport 2008. Monitoring van activiteiten (Ginger) | Werkwijze® vormingsaanbod najaar 2009 en voorjaar 2010 | VAD-spandoek | Rapport intrafamiliaal geweld | Richtlijnen voor aanvaardbaar alcoholgebruik en definitie bingedrinken | ECAT Handboek voor de lokale aanpak van alcoholproblemen | Handleiding en instrument SEM-J | Draaiboek Alcohol en drugbeleid in het jeugdhuis | Trendboek Illegale drugs. Cijfers in perspectief 1997-2007 | Syntheserapport VAD-leerlingenbevraging in het kader van een drugbeleid op school. 2007-2008 | folder Drugs etc. De vragen, de antwoorden. Cocaïne | folder Drugs etc. De vragen, de antwoorden. XTC | folder Drugs etc. De vragen, de antwoorden. Gokken | folder Drugs etc. De vragen, de antwoorden. Psychoactieve medicatie | folder Drugs etc. De vragen, de antwoorden. GHB/GBL | Brochure Boodschap in een fles voor werknemers | Brochure Boodschap in een fles voor partners | Brochure Boodschap in een fles voor sporters | Dossier Boven de toonbank. Smartdrugs | Dossier Alcohol | Draaiboek voor een ouderavond Op zoek naar een kick | Poeflijst www.drugs-inbeweging.be | Inventaris preventiemateriaal. Jongeren, alcohol en drugs. | Brochure Tieners, alcohol en drugs. Informatie voor ouders van

10- tot 12-jarigen | Juridische handvatten voor het onderwijs.

Gesurft

Onze sites zorgden in 2009 samen voor 1.453.773 paginabezoeken. De meest bezochte site van VAD is druglijn.be, gevolgd door de VAD-site en Hoeveelsteveel.

Beantwoord en de wereld in gestuurd

Dagelijks krijgen we per telefoon, e-mail, post en fax vragen voor advies en consult van intermediairs, overheidsmedewerkers en medewerkers uit de alcohol- en drugsector. In 2008 behandelden we zo'n 7.000 adviesvragen. Journalisten stelden ons 152 ad-hocvragen. 3 keer stuurden we zelf een persbericht uit en 11 keer plaatsten we een reactie op vad.be over gebeurtenissen in de media.

Vergaderd

We waren aanwezig op 116 bijeenkomsten van stuurgroepen, expertengroepen en beleidsvoorbereidende groepen en op 100 overleggroepen georganiseerd door derden uit de maatschappelijke sectoren en de A&D-sector. Zelf organiseerden we 115 werkgroepbijeenkomsten.

Gesproken

We brachten presentaties op 32 studiedagen en congressen.

Gevormd

We gaven vorming aan zo'n 1.100 deelnemers aan het vormingsaanbod en we telden bijna 730 deelnemers aan studiedagen en infosessies.

Colofon

Redactie

Liesbeth Van Cauwenberghe, VAD-stafmedewerker

Contactgegevens

Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw

Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

Verantwoordelijke uitgever

Frieda Matthys

Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

© 2010

All rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag overgenomen en/of verveelvoudigd worden, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van VAD.

Links

www.vad.be

www.druglijn.be

www.maakjezelfnietswijs

www.bekijkheteensnuchter.be

www.acoolworld.be

www.gratisdrank.be

www.boodschapineenfles.be

www.alsjeoudersdrinken.be

www.partywise.be

www.drugsinbeweging.be

www.hoeveelisteveel.be

VERENIGING VOOR
ALCOHOL- EN ANDERE
DRUGPROBLEMEN vzw

078-15-10-20 **DE DRUGLIJN**

